

Voedsel en Waren Autoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Zo doende 2008

Jaaroverzicht over dierproeven en proefdieren

zijn, ziekte, vis, veiligheid, fok,
technologie, muis, toezicht, wet,
orging, gedrag, toezicht, vaccin,
ziekte, welzijn, biotechnologie,
nderwijs, toetsing, onderzoek,
ging, vaccin, toezicht, medicijn,
nijn, ongerief, proefdieren, vis,

Voorwoord

Deze uitgave van 'Zo doende' bevat informatie over de in 2008 verrichte dierproeven en de proefdieren die bij vergunninghoudende instellingen aanwezig zijn. Dit jaarverslag wordt opgesteld door de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) op basis van de gegevens die door de vergunninghoudende instellingen zijn aangeleverd.

De VWA onderstreept door middel van dit jaarverslag het belang van een zorgvuldige voorlichting over dierproeven en proefdieren in Nederland. Het streven naar verantwoord en zorgvuldig toepassen van dierproeven is het beleid van de overheid. De VWA draagt daar aan bij door toe te zien op de naleving van de Wet op de dierproeven.

In 2008 zijn door de VWA 549 inspecties verricht naar de naleving van de Wet op de dierproeven. Uit de inspecties blijkt dat in het algemeen de voorschriften die direct verband houden met het welzijn van de proefdieren goed werden nageleefd. Naar aanleiding van vier inspecties werden waarschuwingsbrieven gestuurd aan vergunninghouders en een Dierexperimentencommissie (DEC).

Klachten over het omgaan met proefdieren kunt u, eventueel vertrouwelijk, melden bij de Meldkamer van de VWA, tel. **0800-0488** of bij één van de inspecteurs belast met het toezicht op de naleving van de Wet op de dierproeven. Ook als u vragen heeft over het onderwerp kunt u contact opnemen met de Meldkamer van de VWA. Meer informatie over dierproeven en eerdere jaarverslagen zijn te vinden via de internetsite van de VWA : www.vwa.nl

Wim Schreuders
Den Haag, oktober 2009
Inspecteur-generaal Voedsel en Waren Autoriteit

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	05
2. Voedsel en Waren Autoriteit	06
2.1 Rapportage inspecties Wet op de dierproeven	06
2.2 Rapportage inspecties biotechnologie bij dieren	08
3. Dierexperimentencommissies	10
3.1 Algemeen dierexperimentencommissies	10
3.2 De jaarverslagen van de DEC's	10
4. Registratie proefdieren en dierproeven	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Vergunninghouders	13
4.3 Dierproeven	13
4.4 De Europese registratie	19
4.5 Herkomst proefdieren	20
Bijlagen	
1. Tabellen registratie dierproeven en proefdieren	25
2. Tabellen registratie dierproeven ten behoeve van de Europese Commissie	83
3. Lijst met specificaties diersoorten	92

1

Samenvatting

Minder dierproeven in 2008.

Het aantal dierproeven in 2008 bedroeg 578.123. Dit zijn 19.482 dierproeven (3,3%) minder dan er in 2007 geregistreerd waren. Met ratten en kippen zijn minder dierproeven uitgevoerd in 2008.

Op andere vogels zijn meer dierproeven verricht omdat onderzoek is gedaan naar het voorkomen van de vogelgriep. Op genetisch gemodificeerde dieren zijn 5.839 (7%) meer dierproeven verricht.

Hergebruik van proefdieren

In 2008 zijn 12.067 dieren hergebruikt voor 17.220 (3%) dierproeven. Daarom kan worden gesteld dat 578.123 dierproeven werden verricht op 560.903 proefdieren.

Doel van de proef

De meeste proeven werden verricht voor wetenschappelijk onderzoek (52,3%). Voor de ontwikkeling, productie, controle of ijking van sera, vaccins, geneesmiddelen en medische of veterinaire producten ten behoeve van mens en dier werd 37,0% van het totale aantal dierproeven verricht. Om de mogelijke schadelijkheid van stoffen te onderzoeken werd 5,5% van de dierproeven verricht. Voor onderwijs en training werd 3,6% en voor diagnostiek 1,6% van de dierproeven verricht.

Mutaties vergunninghouders

Een instelling of bedrijf dat dierproeven wil verrichten dient in het bezit te zijn van een vergunning zoals bepaald in artikel 2 van de Wet op de dierproeven (Wod). Deze vergunning wordt afgegeven door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). In 2008 zijn drie nieuwe vergunningen voor het verrichten van dierproeven verleend. In 2008 waren 87 vergunninghouders geregistreerd.

Om proefdieren te mogen fokken en/of te mogen afleveren dient een instelling of bedrijf in het bezit te zijn van een vergunning zoals is bepaald in artikel 11a van de Wod. Ook deze vergunning wordt verleend door de minister van VWS. In 2008 zijn twee nieuwe vergunningen voor het fokken en afleveren voor proefdieren verleend. Op dit moment zijn 44 vergunningen hiervoor verleend.

Inspecties

Gedurende het verslagjaar werden door de VWA in totaal 549 inspecties uitgevoerd bij vergunninghoudende instellingen. Hiervan was ongeveer 36% onaangekondigd.

Uit de inspecties bleek, dat in het algemeen de voorschriften die direct verband houden met het welzijn van de proefdieren goed werden nageleefd.

Bij vier inspecties werden de voorschriften in meer of mindere mate dusdanig niet nageleefd dat de VWA schriftelijke waarschuwingen heeft gegeven aan vergunninghouders en een DEC. Het betrof twee overtredingen naar aanleiding de Wet op de dierproeven en twee overtredingen naar aanleiding van de Gezondheids-en Welzijnswet art. 66, lid 4. De geconstateerde afwijkingen hadden vooral betrekking op:

- de deskundigheid van betrokken personen;
- afwijkende verzorging van de dieren en te lage waarden van temperatuur en relatieve vochtigheid;
- het niet voldoen aan de voorwaarden van een vergunning biotechnologie bij dieren

De vergunninghouders werd opgedragen maatregelen te treffen om de geconstateerde omissies op te heffen. De DEC werd opgedragen haar werkwijze in lijn te brengen met haar reglement.

2

Voedsel en Waren Autoriteit

2.1 Rapportage inspecties Wet op de dierproeven

2.1.1 Algemeen

Gedurende het verslagjaar zijn in totaal 549 inspecties verricht bij vergunninghoudende instellingen. Ongeveer 36% van de uitgevoerde inspecties was onaangekondigd. Vanwege de complexe onderwerpen en de uniformiteit in de handhaving werd een aantal inspecties door twee personen uitgevoerd. Bijna alle inspecties werden uitgevoerd in het kader van handhavingprojecten. Om de uniformiteit in werkwijze van de inspectie te bevorderen werden hiervoor inspectielijsten gebruikt.

De vragen in de inspectielijsten waren in hoofdlijnen gericht op: de naleving van de Regeling huisvesting en verzorging van proefdieren, de zorgvuldigheid van verrichte handelingen, het verrichten van de handelingen zoals beschreven in het onderzoeksplan en de juistheid van vereiste administratie.

De VWA wil effectief ingrijpen tegen onnodig ongerief bij proefdieren. Het interventiebeleid dat de VWA daarvoor toepast, is erop gericht om geconstateerde overtredingen tijdens inspecties op te heffen en herhaling te voorkomen. De VWA laat hierbij de manier waarop zij wetten en regels handhaaft afhangen van de aard en ernst van de overtreding en de omstandigheden waaronder deze begaan zijn. Een van de methoden die bij het toezicht op de Wod en Gwwd veelvuldig wordt ingezet is het toepassen van hulp bij naleving. Dit is verstrekken van informatie en geven van ondersteuning aan de vergunninghouder om deze te helpen met het begrijpen en naleven van de regels. Het geven van uitleg over wettelijke voorschriften waarvan de handhaving aan de VWA is opgedragen. Informatieverstrekking is gericht

op de bevordering van de naleving van de wettelijke voorschriften en daarmee het bevorderen van het welzijn van proefdieren.

2.1.2 Naleving regeling huisvesting en verzorging van proefdieren

In 2008 werd 132 keer geïnspecteerd op de naleving van de Regeling huisvesting en verzorging van proefdieren. De vragen op de inspectielijst werden onderverdeeld in vragen over de onderkomens van de dieren, de kooiverrijking, de hygiëne, de ventilatie, de temperatuur en het lichtregime van deze onderkomens en de verzorging van de dieren. De meeste opmerkingen tijdens deze inspecties gingen over geringe afwijkingen in het juist registreren van de bevindingen in het welzijnsdagboek (27%), de relatieve vochtigheid van de dierverblijven (19%) en de groeps- of individuele huisvestingpassende kooiverrijking of nestmateriaal (16%). De VWA verleende nalevingshulp in deze gevallen. Naar aanleiding van één inspectie werd schriftelijk gewaarschuwd omdat matige afwijkingen in de naleving van de Regeling Huisvesting en Verzorging werden geconstateerd.

2.1.3 Handelingen op de werklocatie

De inspectielijst over handelingen op de werklocatie bestaat uit vragen over aanwezige werkplannen en onderzoeksplannen, zorgvuldigheid van handelen, aseptiek, narcose, pijnbestrijding, aantekeningen van de handelingen en het welzijnsdagboek. Hiervoor zijn 24 inspectiebezoeken afgelegd. Bij deze bezoeken zijn geringe afwijkingen geconstateerd in de documentatie van de handelingen (onderzoeksplan, werkprotocol en aantekeningen van de bevindingen), van de aseptiek van de handelingen en van de hygiëne in de behandelruimte.

2.1.4 Uitvoering proef conform onderzoeksplan

In 2008 is 39 keer geïnspecteerd op het uitvoeren van een dierproef conform het onderzoeksplan. Tijdens de inspecties werd gecontroleerd of de onderzoekers, biotechnici en proefdierverzorgers zich houden aan wat in het onderzoeksplan werd voorgeschreven. Als werd afgeweken van het onderzoeksplan werd bekeken op welke wijze het daadwerkelijke onderzoek afweek van het door de DEC goedgekeurde onderzoeksplan. Bij afwijkingen werd nagegaan hoe het onderzoek afweek van het door de DEC goedgekeurde onderzoeksplan of de eventueel daarbij gestelde additionele voorwaarden. Hierbij werden kleine praktische bijstellingen die met de proefdierdeskundige waren afgestemd, niet als afwijkingen van het onderzoeksplan beschouwd. Er is gekeken naar het effect voor de dieren dat een eventuele wijziging met zich meebracht. Immers, een afwijking van het onderzoeksplan hoeft niet per definitie te leiden tot meer ongerief voor de dieren. Sommige wijzigingen kunnen zelfs tot minder ongerief voor de dieren leiden.

Een onderzoeksplan dient een aantal wettelijk vastgestelde aspecten te bevatten, zoals de huisvesting van de dieren in de proef, de toe te passen pijnbestrijding en de uit te voeren handelingen. Het is dus mogelijk tijdens een inspectie bij de uitvoering van de proef afwijkingen op meer dan één aspect van het onderzoeksplan te constateren.

Uit de inspecties bleek dat, ook al week het onderzoek soms af van het ingediende onderzoeksplan, in het algemeen de afwijkingen niet ten nadele van het welzijn van de dieren waren.

Bij 30 van de 39 inspecties werd geconstateerd dat conform het onderzoeksplan werd gehandeld.

Bij zeven geïnspecteerde onderzoeksplannen zijn met betrekking tot de handelingen aan dieren afwijkingen geconstateerd;

- bij vijf onderzoeksplannen hadden de afwijkingen geen effect op het welzijn van de dieren,
- bij twee onderzoeksplannen vielen de afwijkingen positief uit voor het welzijn van de dieren.

Verder werd bij één plan een afwijking geconstateerd van de in het onderzoeksplan genoemde huisvesting en bij één andere een afwijking van het aanwezige werkprotocol. Hier heeft de VWA nalevinghulp geboden.

Verder zijn er 31 inspecties verricht om na te gaan of het onderzoeksplan alle wettelijke voorgeschreven items bevat. Hierbij constateerde de VWA alleen geringe afwijkingen. De meeste afwijkingen hadden betrekking op onduidelijkheden in de argumentatie voor alternatieven, de bedoelde huisvesting van de proefdieren, het vooraf ingeschatte ongerief en de keuze van de humane eindpunten.

2.1.5 Wettelijk gestelde deskundigheidseisen

Tijdens een deel van bovenstaande inspecties is nagegaan of de personen die in de onderzoeksplannen werden vermeld, of op de werkvloer werden aangetroffen over de vereiste deskundigheid beschikken.

Het betreft de eisen van deskundigheid van personen die de opzet van dierproeven bepalen (artikel 9 Wod), de proefdieren verzorgen en de dierexperimentele handelingen verrichten (artikel 9 en 12 Wod).

In 2008 is van 172 personen, 68 die als artikel 9 functionaris en 104 die als artikel 12 functionaris vermeld stonden, de deskundigheid gecontroleerd. Twee personen (bij één instelling) beschikten niet over de vereiste deskundigheid. Hiervoor heeft de vergunninghouder een schriftelijke waarschuwing ontvangen.

Vijf personen waren in opleiding en mochten alleen onder begeleiding handelingen uitvoeren. Het beleid van de VWA is dat personen die aangemeld of in opleiding zijn, uitsluitend onder direct toezicht en verantwoordelijkheid van een bevoegde functionaris bij eenvoudige werkzaamheden kunnen worden ingezet. Het begrip eenvoudig legt de VWA als volgt uit: passend bij de aard en de fase van de opleiding en de persoonlijke vaardigheden van de persoon in opleiding.

De hoogleeraar proefdierkunde aan de Universiteit Utrecht heeft voor 122 personen, bedoeld in artikel 9 Wod, aanvullende opleidingseisen vastgesteld.

2.1.6 Dossier inspecties

- Op basis van de ontvangen registratiegegevens werden 77 inspecties verricht. De registratiegegevens proefdieren en dierproeven zijn door 82% van de vergunninghouders ingestuurd voor de wettelijke termijn hiervoor verstreken is. De overige 18% was binnen tweede gestelde termijn ontvangen. In 40 % van de toezendingen bleek dat de gegevens niet correct waren. In overleg met de proefdierdeskundige van de vergunninghouder zijn de noodzakelijke correcties in de registratie doorgevoerd.
- Op basis van de ontvangen DEC jaarverslagen 2007 zijn 22 inspecties verricht om te zien of de jaarverslagen volgens wettelijke voorschrift werden aangeleverd.
- Voor de ontheffingen van art 11 van de Wod werden 32 inspecties uitgevoerd.
- Er zijn 58 inspecties uitgevoerd op basis van verzoeken om ontheffingen te verlenen van de wettelijke gestelde eisen van de deskundigheid voor personen die betrokken zijn bij dierproeven (artikel 9, 12 en 14 Wod).

2.1.7 Overige inspecties

In 2008 zijn 65 overige inspecties verricht. Dit zijn inspecties die geen onderdeel uitmaken van een project, maar vaak vraaggestuurd uitgevoerd worden. Het betreft de volgende inspecties:

- voor het beoordelen van aanvragen of wijzigingen van vergunningen ex art 2 of 11a Wod;
- naar aanleiding van klachten;
- in het kader van harmonisatie werkwijze EU;
- ondersteuning toetredende lidstaten;
- in het kader van het geven van opleiding aan toekomstige onderzoekers.

Er is één inspectie uitgevoerd naar aanleiding van een klacht over verwaarloosde pony's. Hierbij is geconstateerd dat de pony's in goede gezondheid verkeerden. De klacht bleek ongegrond.

2.1.8 Geconstateerde afwijkingen en maatregelen

Met betrekking tot naleving van artikel 12 over de huisvesting en verzorging van proefdieren voldeed één vergunninghouder niet aan de bepalingen, zoals opgenomen in de regeling huisvesting en verzorging van proefdieren. De voornaamste tekortkomingen hadden betrekking op:

- het vastleggen van uitgevoerde controles en bevindingen van controles met betrekking tot het welzijn en de gezondheid van de proefdieren;
- een te lage temperatuur en vochtigheidsgraad in de dierverblijven.

En één vergunninghouder voldeed niet aan de gestelde eisen van deskundigheid aan personen die dieren verzorgen en behandelen.

Maatregelen

Naar aanleiding van bovenstaande overtredingen zijn twee schriftelijke waarschuwingen verstuurd aan de vergunninghouders. De vergunninghouders werden:

- verzocht aan te geven op welke wijze de geconstateerde omissies werden opgeheven en/of
- aangegeven binnen welke termijn deze omissies opgeheven dienen te zijn en
- meegedeeld dat indien bij herinspectie mocht blijken dat wederom niet aan de wettelijke voorschriften wordt voldaan er overgegaan kan worden tot het opmaken van een proces-verbaal. Waarbij ook een passende termijn waarbinnen het euvel verholpen moest zijn werd genoemd.

Eén van deze schriftelijke waarschuwingen is aan het einde van het jaar gegeven. De daarop volgende herinspectie is daarom niet in het verslagjaar uitgevoerd. Tijdens de uitgevoerde herinspectie werd geconstateerd dat de vergunninghouder was gestopt met het uitvoeren van dierproeven en dat daarmee ook de overtreding was opgeheven.

In 2008 zijn drie herinspecties uitgevoerd in navolging van schriftelijke waarschuwingen die eind 2007 waren gegeven. Bij de herinspecties bleken de geconstateerde omissies opgeheven.

Bij geringe afwijkingen, waarbij geen maatregel nodig was maar waarbij het wel van belang was dat deze binnen een bepaalde tijd werden opgeheven om de gezondheid en welzijn te borgen of risico van afglijden of stapeling te voorkomen, werden deze omissies schriftelijk aan de proefdiertesdeskundige ex art 14 Wod meegedeeld. Bij overige geringe omissies werd een mondelinge waarschuwing gegeven en werd nalevingshulp geboden om de omissies op te heffen.

2.2 Biotechnologie bij dieren

2.2.1 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en biotechnologie bij dieren

Voor het vervaardigen van genetisch gemodificeerde dieren (gewervelde en ongewervelde) is artikel 66, lid 1 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) van toepassing. Deze luidt dat het verboden is zonder vergunning van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) biotechnologische handelingen bij dieren uit te voeren. De in artikel 20 van de Wod aangewezen medewerkers van de VWA houden toezicht op de naleving van de voorschriften en beperkingen van vergunningen voor het verrichten van biotechnologische handelingen binnen proefdierinstellingen.

2.2.2 Aantal en focus inspecties

In 2008 zijn 69 inspecties biotechnologie bij dieren verricht. Tijdens deze inspecties werd gecontroleerd of door de vergunninghouders de beperkingen en voorwaarden die zijn verbonden aan de vergunningen biotechnologie bij dieren, werden nageleefd. Vanwege het inspecteren van een groot aantal dossiers dat met vergunningen biotechnologie gepaard gaan, zijn 90% van de inspecties aangekondigd. Het toezicht op de vergunningen biotechnologie bij dieren werd op drie verschillende manieren ingericht:

- Bij actieve vergunningen werd gecontroleerd of de handelingen overeenkomstig de vergunning werden uitgevoerd.
- Afgewezen aanvragen: soms leidt een aanvraag niet tot een vergunning of niet tot een vergunning die de hele aanvraag dekt. Op zulke locaties is gecontroleerd of de in de aanvraag vermelde handelingen niet toch waren uitgevoerd.
- Bij reguliere inspecties in het kader van toezicht op de naleving van de Wod werd erop toegezien dat geen biotechnologische handelingen bij dieren werden verricht zonder vergunning.

De meeste vergunningen hadden betrekking op biotechnologische technieken bij muizen.

De resterende vergunningen waren verleend voor het toepassen van biotechnologische technieken bij zebrafissen (4), ongewervelde dieren (1), bij klauwpadden (*Xenopus*) en bij ratten (2).

2.2.3 Resultaten inspecties

De resultaten van de inspecties geven aan, dat in het algemeen de voorwaarden en beperkingen die zijn gesteld aan een vergunning goed werden nageleefd. Er werden geen aanwijzingen gevonden dat biotechnologische handelingen zijn uitgevoerd bij vergunninghouders in het kader van de Wet op de dierproeven die geen vergunning biotechnologie bij dieren hadden.

2.2.4 Maatregelen

In 2008 zijn twee overtredingen geconstateerd waarvoor schriftelijke waarschuwingen werden verzonden.

De eerste overtreding betrof de volgende tekortkomingen:

- Het uitvoeren van een niet vergunde biotechnologische techniek. Opzet werd bij deze overtreding niet aange-toond. Het betrof gebruik van een niet-vergund genconstruct. Dit niet vergunde genconstruct paste echter wel binnen de doelstellingen en kaders van een andere verleende vergunning.
- Het logboek werd onvoldoende bijgehouden.

De tweede overtreding, waarbij één vergunning voor een samenwerkingsverband van twee vergunninghouders was verleend, betrof het de volgende tekortkomingen:

- Biotechnologische handelingen werden uitgevoerd nadat de geldigheidstermijn van de vergunning was verstreken.
- Het uitvoeren van een niet vergunde biotechnologische techniek. Opzet werd bij deze overtreding niet aange-toond. Het betrof gebruik van een niet-vergund genconstruct. Dit niet vergunde genconstruct paste echter wel binnen de doelstellingen en kaders van een reeds verleende vergunning.
- Het bij de werkzaamheden betrokken personeel was onvoldoende op de hoogte van de bepalingen van de betreffende vergunning

Beide vergunninghouders kregen een schriftelijke waarschuwing. De adviserende DEC kreeg een schriftelijke waarschuwing omdat zij zich in strijd met haar eigen reglement niet had vergewist dat bovengenoemde handeling daadwerkelijk vergund was zoals bedoeld in de Gwwd artikel 66.

Een van deze schriftelijke waarschuwingen is aan het einde van het jaar gegeven. De daarop volgende herinspectie is daarom niet in het verslagjaar uitgevoerd. Tijdens de uitgevoerde herinspectie werd geconstateerd dat de

vergunninghouder inmiddels het genconstruct door middel van de verlening een kleine wijziging aan de bestaande vergunning toegevoegd heeft gekregen.

2.2.5 Geringe afwijkingen

In 2008 waren er duidelijk meer geringe afwijkingen dan in 2007. De geringe afwijkingen hadden betrekking op:

- inschatten van het ongerief bij eiceldonoren;
- het bijhouden van het logboek of database, met name de aantallen lijnen en het welzijnsdagboek;
- de bekendheid van de bepalingen.

In 2008 is bij inspecties specifiek aandacht besteed aan het ongerief van vrouwelijke muizen die als donordier dienen. Bij 23 inspecties werd nalevingshulp gegeven met betrekking tot het inschatten van het ongerief dat optreedt bij de eiceldonoren. De leeftijd en het gewicht van de gebruikte vrouwelijke donordieren is in het algemeen dusdanig dat de dieren bij de dekking minder ongerief ondervinden dan voorheen het geval kon zijn.

2.2.6 Niet in gebruik genomen vergunningen

Bij ongeveer eenderde van de uitgevoerde inspecties bleek dat er nog geen of geen biotechnologische handelingen werden uitgevoerd onder de betreffende verleende vergunning. Voornaamste redenen voor het (nog) niet gebruiken van de vergunningen zijn:

- De gewenste dieren waren al elders gegenereerd omdat de procedure rondom vergunningsverlening biotechnologie bij dieren in Nederland te tijdrovend is. Aangezien biomedische wetenschappelijke onderzoek erg competitief is, is snelle beschikbaarheid van dieren met het gewenste genotype belangrijk. Daarom kiest men er regelmatig voor om tegelijkertijd met het aanvragen van een vergunning biotechnologie bij dieren dezelfde dieren in het buitenland te laten genereren. Dit gebeurde zowel in het kader van internationale samenwerkingsprojecten als op commerciële basis.
- Door technische problemen waren de benodigde DNA-constructen of gewenste embryonale stamcellen nog niet beschikbaar.
- Door vertrek van een onderzoeker of een onderzoeksgroep naar een andere instelling waar wetenschappelijk onderzoek verricht wordt, verviel voor de vergunninghouder de noodzaak of wens om de vergunde biotechnologische technieken toe te passen.

3 Dierexperimenten- commissies

3.1 Algemeen dierexperimentencommissies

Conform artikel 10a van de Wod zijn vergunninghouders verplicht voorgenomen dierproeven ter toetsing voor te leggen aan een erkende Dierexperimentencommissie (DEC). In 2008 waren er in totaal 23 door de minister van VWS erkende DEC's actief, waarvan één DEC in twee en één DEC in drie kamers vergadert. Op eigen verzoek werd de erkenning van DEC Sanquin ingetrokken.

3.2 De jaarverslagen van de DEC's

Artikel 18e van de Wod schrijft voor dat iedere DEC jaarlijks vóór 1 april verslag doet van haar werkzaamheden in het afgelopen kalenderjaar. In het jaarverslag dient op grond van eisen in de dierproevenregeling te zijn opgenomen:

- de samenstelling van de DEC, onderscheiden naar deskundigheden;
- een overzicht met daarin per vergunninghouder en per proef:
 - het doel van de proef;
 - de duur van de proef en de periode waarvoor toestemming is verleend;
 - de inhoud van het advies, onder vermelding van eventuele voorwaarden.
- het aantal vergaderingen onderscheiden naar plenair en niet-plenair;
- vermelding van procedures of kwesties die als problematisch werden ervaren.

De VWA heeft besloten geen invulling te verlangen van de eisen ten aanzien van de duur van de proef, omdat het voor

DEC's moeilijk en soms zelfs onmogelijk is om de precieze duur van een dierproef weer te geven.

3.2.1 Samenstelling onderscheiden naar deskundigheden

Artikel 18a lid 2a stelt dat een DEC dient te bestaan uit tenminste zeven leden. Lid 2b schrijft voor dat van de DEC-deskundigen op het gebied van de dierproeven, van alternatieven voor dierproeven, van de proefdieren en hun bescherming en van de ethische toetsing in een evenredige getsalverhouding deel uitmaken. De uitleg die door de verschillende DEC's gegeven wordt aan een evenredige getsalverhouding is sterk uiteenlopend. Zeven DEC's melden per lid slechts één van de genoemde deskundigheden. De overige DEC's geven per lid één of meerdere deskundigheden weer, gemiddeld 1,5 deskundigheid per lid. De deskundigheden zijn, gemiddeld over alle DEC-leden van Nederland, als volgt:

- alternatieven: 21%
- proefdieren en hun bescherming: 25%;
- dierproeven: 35%;
- ethiek: 19%.

In deze en verdere berekeningen zijn de genoemde kamers als aparte DEC's geteld (totaal 26 DEC's).

De getsalverhouding van de deskundigen benadert meer een evenredigheid dan vorig jaar. De deskundigheid ethiek en dierproeven blijft een aandachtspunt. Het hoge percentage deskundigen op het gebied van dierproeven lijkt voort te komen uit de wens van DEC's om op zoveel mogelijk gebieden (onder andere diersoortafhankelijk en vraagstellingafhankelijk) deskundigheid in huis te hebben teneinde de drie V's (vervanging, vermindering en verfijning) op een breed scala aan onderzoeksplannen toe te kunnen passen. Een DEC bestond gemiddeld uit 8,1 leden. De DEC-

jaarverslagen melden gemiddeld 3,8 leden als zijnde niet in een arbeidsverhouding tot de vergunninghouder waaraan advies werd uitgebracht, en gemiddeld 3,6 leden per DEC als niet betrokken bij dierproeven, maar niet alle DEC's geven deze informatie duidelijk weer.

In het totaal zijn in Nederland 211 DEC-leden.

3.2.2 Algemene kengetallen en procedures

Eén DEC kan meer dan één vergunninghouder adviseren en andersom kan één vergunninghouder door meer DEC's geadviseerd worden. Bijvoorbeeld als een deel van het onderzoek bij een andere vergunninghouder wordt uitgevoerd. In de jaarverslagen van de DEC's werd zoals vereist over de adviezen per vergunninghouder gerapporteerd.

Alle DEC's die in 2008 adviezen hebben opgesteld, hebben voldaan aan hun verplichting om hun jaarverslag aan de VWA te zenden. Eén DEC deed dit pas enkele maanden na de wettelijke termijn. De VWA heeft geconstateerd dat de kwaliteit van deze verslagen in het algemeen goed is. Door grote verschillen in wijze van rapporteren is het moeilijk om algemeen geldende conclusies te trekken.

Zes DEC's die per jaar maar een beperkt aantal onderzoeksplannen toetsen of vooral protocollair (wettelijk voorgeschreven) onderzoek toetsen, vergaderden twee tot zes maal per jaar; één DEC kwam zelfs niet bijeen maar toetste drie onderzoeksplannen per correspondentie. De overige DEC's vergaderden in 2008 éénmaal per maand plenair, vaak één maand in de vakantieperiode uitgezonderd.

De DEC kan, mits dit in het reglement is vastgelegd gebruik maken van een kleine DEC. Er zijn beperkingen aan de onderzoeksplannen die door een kleine DEC mogen worden beoordeeld. Ook dit moet zijn vastgelegd in het reglement. Elf DEC's geven aan gebruik te maken van een kleine commissie. Diverse van deze DEC's geven aan dat de kleine commissie telefonisch of per e-mail vergadert. Bij enkele DEC's komt deze kleine commissie daadwerkelijk bijeen, bijvoorbeeld precies tussen twee plenaire vergaderingen in. De door de kleine commissie getoetste onderzoeksplannen dienen in de plenaire commissie gemeld en desgewenst behandeld te worden.

In totaal zijn 4491 nieuwe onderzoeksplannen getoetst, waarbij de omvang van een onderzoeksplan sterk kan variëren. Er zijn vijf DEC's die minder dan 50 onderzoeksplannen per jaar toetsen. Negen DEC's gaven meer dan 200 adviezen; het grootste aantal gemelde DEC-adviezen bedraagt 480 per jaar, oftewel 40 adviezen per vergadering.

3.2.3 Negatieve adviezen en teruggetrokken onderzoeksplannen

Van de 4491 adviezen die door de erkende DEC's in 2008 zijn afgegeven, betroffen er drie (vorig verslagjaar acht) een negatief advies aan de vergunninghouder. Voor zover uit de jaarverslagen op te maken werden ongeveer 20 onderzoeksplannen teruggetrokken door de onderzoekers. Hetgeen behoorlijk verschilt van 2007 en 2006 toen er respectievelijk 47 en 31 onderzoeksplannen werden teruggetrokken. Onderzoeksplannen met een negatief advies en teruggetrokken onderzoeksplannen vormen samen circa 0,5 procent van de aangemelde onderzoeksplannen, dit is ongeveer een halvering ten opzichte van de afgelopen jaren.

Twaalf DEC's geven aan dat er in 2008 in het totaal 127 onderzoeksplannen in behandeling zijn genomen waarover geen advies is uitgebracht in hetzelfde verslagjaar. De overige DEC's vermelden bij alle aan hen voorgelegde onderzoeksplannen het DEC-advies. Deze laatste DEC's laten hetzij de onderzoeksplannen waarover geen advies is uitgebracht weg uit hun verslaglegging, of hebben binnen de verslagperiode alle adviezen kunnen uitbrengen, of zij hebben de adviezen die nog vóór 1 april 2009 gegeven zijn meegenomen in hun verslaglegging over 2008. De ongelijke wijze van verslaglegging bemoeilijkt de analyse van deze gegevens.

3.2.4 Voorwaarden aan adviezen

DEC's kunnen over de door hen getoetste onderzoeksplannen een positief, een negatief advies of een positief advies met voorwaarden geven. Twintig DEC's, welke samen zo'n 88% van de adviezen hebben afgegeven, hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt om positieve adviezen met voorwaarden weer te geven in hun jaarverslag. Van de door deze DEC's afgegeven positieve adviezen was ongeveer 21 procent voorzien van voorwaarden. De overige DEC's hebben of geen noodzaak gezien om adviezen met voorwaarden af te geven of gekozen voor de procedure dat aan alle voorwaarden voldaan moet zijn voordat een positief advies wordt afgegeven. Hoeveel onderzoeksplannen werden aangepast op verzoek van de DEC's is uit de meeste jaarverslagen niet af te lezen. Een aantal DEC's geeft weer over hoeveel onderzoeksplannen correspondentie wordt gevoerd in de vorm van vragen en verzoeken om al dan niet tekstuele wijzigingen in de aanvraag. De genoemde aantallen onderzoeksplannen waarover wordt gecorrespondeerd variëren van 33 tot 80 procent van de totale aanvragen van een DEC.

3.2.5 Procedures of kwesties die als problematisch werden ervaren

Niet alle DEC's maken gebruik van de mogelijkheid om knelpunten te noemen. In tien van de 23 jaarverslagen werden knelpunten genoemd. Vier DEC's geven aan geen

knelpunten te hebben. Vier DEC's geven een verwijzing naar bijzonderheden of aandachtspunten welke niet als zwaarwegende knelpunten gezien kunnen worden. Vijf DEC's geven geen enkele verwijzing naar knelpunten.

Lifestyle-ziekten en wettelijk voorgeschreven onderzoek

Door meerdere DEC's is gerapporteerd over knelpunten met betrekking tot problemen die ontstaan bij de ethische toetsing van lifestyle-ziekten. Ook in de jaarverslagen 2007 werd dit al genoemd als knelpunt.

Wettelijk voorgeschreven proeven

Meerdere knelpunten hebben betrekking op wettelijk voorgeschreven onderzoek. Eén DEC wijst op de onmogelijkheid om wettelijk voorgeschreven onderzoek af te wijzen dat naar de mening van de DEC geen nuttige informatie oplevert. Eén DEC wijst erop dat Richtlijn 91/414/EEC de mogelijkheid biedt om te weigeren om gegevens af te staan aan derden, waardoor met name bij agrochemicaliën vermijdbare dubbele dierproeven onvermijdelijk zijn. Wettelijk voorgeschreven onderzoek levert ook ten aanzien van vermindering en verfijning knelpunten op. Gemeld wordt dat het delen van controlegroepen door de gestelde eisen wordt verhinderd, evenals het in groepen huisvesten van konijnen.

Beperking aantal dieren

Opnieuw wordt melding gemaakt van mogelijke aanpassingen die kunnen leiden tot minder proefdiergebruik of minder fokoverschot. Het fokoverschot dat het gevolg is van de voorkeur voor het gebruik van één geslacht dieren, zou bijvoorbeeld mogelijk kunnen worden teruggebracht door het gebruik van de gefokte dieren af te stemmen met andere onderzoekers.

Niet-invasieve scanapparatuur

Een DEC geeft aan niet zeker te zijn van het argument dat het gebruik van niet-invasieve scanapparatuur leidt tot minder proefdiergebruik; het roept immers ook nieuwe onderzoeksvragen op. Bovendien wordt vanwege de locatie van de apparatuur het proefdier vaker getransporteerd, hetgeen men als een bron van ongemak ziet.

Afweging

Twee DEC's melden dat zij moeite hebben met de afweging van proeven die matig tot ernstig ongerief kunnen veroorzaken welke worden uitgevoerd in het kader van onderwijs, respectievelijk fundamenteel onderzoek. In het laatste geval werd pijnbestrijding onmogelijk geacht in verband met een verstoring van de proef als deze wel zou worden toegepast.

Een moeilijke afweging wordt gemeld door een DEC die een voorstel kreeg voorgelegd waarbij de keuze bestond tussen het gebruik van acht honden en vijftien hamsters.

Code of Practice voor het immuniseren van proefdieren

Een DEC geeft aan dat de observaties rond immunisaties niet meer aansluiten bij de bestaande Code of practice voor het immuniseren van proefdieren en dat deze derhalve aan een nieuwe versie toe is.

Werving DEC leden

Een DEC geeft aan dat het moeilijk is om geschikte leden vinden en dat dit nog moeilijker zou worden als de eisen daartoe aangescherpt zouden worden. Een groot probleem voor deze DEC is ook het beschikbaar komen van leden van de eigen vergunninghouder (interne leden).

4

Registratie proefdieren en dierproeven

4.1 Inleiding

Vergunninghouders moeten over het voorafgaande kalenderjaar opgave doen over de verwerving van de proefdieren en de verrichte dierproeven.

In dit hoofdstuk zijn de bijzonderheden van deze gegevens samengevat. In bijlage 1 zijn in de tabellen 1 tot en met 20 de belangrijkste gegevens weergegeven.

In de tabellen 21 tot en met 36 van bijlage 1 zijn op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) de dierproeven verricht bij de universiteiten en universitaire medische centra apart weergegeven. Tabellen 37 en 38 geven de dierproeven weer die in opdracht van het ministerie van Defensie zijn verricht.

Omdat de gegevens tussen jaren vaak fluctueren is er voor gekozen alleen op hoofdlijnen een verband te leggen met de gegevens van voorgaande jaren.

Voorts wordt gerapporteerd over ontwikkelingen op het gebied van de dierproeven en de daarbij behorende diersoorten.

4.2 Vergunninghouders

Eind 2008 waren 87 instellingen in het bezit van een vergunning op basis van art.2 van de Wod. In 2008 werd een vergunning verleend aan: Zoogdiervereniging VZZ te Arnhem, Stichting Kenniscentrum Dierplagen (KAD) te Wageningen en Amsterdam Molecular Therapeutic (AMT) te Amsterdam.

Over 2008 zijn registratiegegevens ontvangen van 87 instellingen. Daarvan verrichtten 15 vergunninghouders in het verslagjaar geen dierproeven.

De 87 deelnemers zijn als volgt in te delen:

a.	instellingen voor wetenschappelijk onderwijs inclusief universitaire medische centra	15
b.	overige ziekenhuizen en streeklaboratoria voor de volksgezondheid	1
c.	overige instellingen voor de volksgezondheid	8
d.	instellingen ten dienste van landbouw en diergeneeskunde	8
e.	overige instellingen voor wetenschappelijk onderzoek	4
f.	industriële/eigen ondernemingen	40
g.	instellingen voor middelbaar en hoger beroepsonderwijs	8
h.	proefdierfokbedrijven	3

Bij grote instellingen worden organisatorische werkeenheden onderscheiden.

4.3 Dierproeven

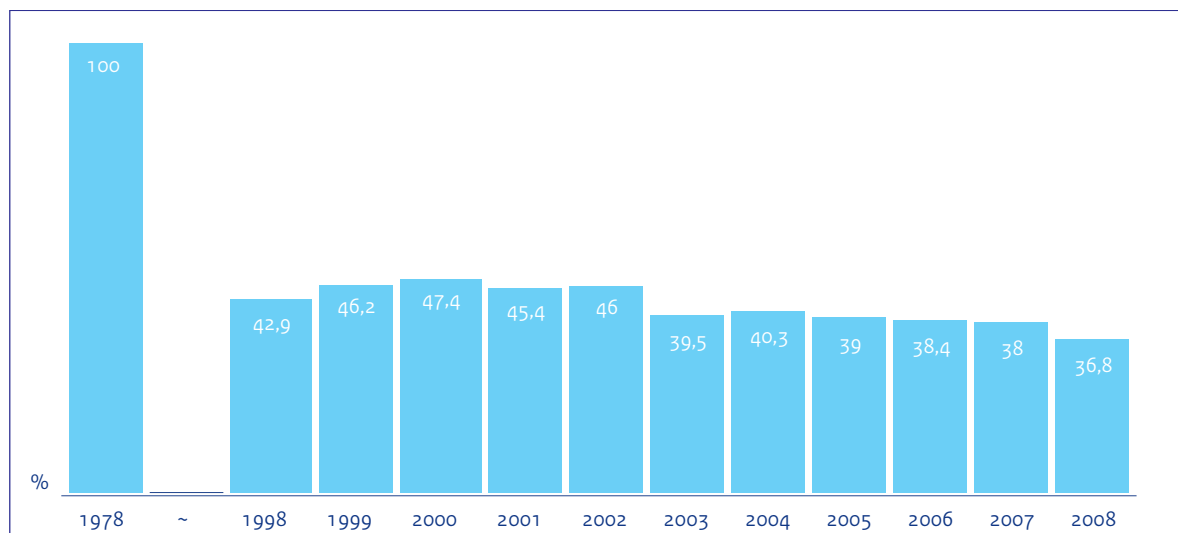
4.3.1 Algemeen

In de wet staat in artikel 1, lid 1 omschreven wat een dierproef is. "Voor de toepassing van het bij of krachtens deze wet bepaalde wordt onder dierproef of proef verstaan: het geheel van handelingen, dat ten aanzien van een levend gewerveld dier, dan wel een levend ongewerveld dier van een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soort, wordt uitgevoerd met het doel:

- sera, vaccins, diagnostica of andere medische, veterinaire of biologische zelfstandigheden te produceren of te controleren, of biologische ijkingen uit te voeren,
- toxicologisch of farmacologisch onderzoek te verrichten,
- zwangerschap, ziekelijke of andere lichamelijke toestanden of lichamelijke kenmerken van mensen of dieren of

Afbeelding 1

De totale aantallen dierproeven die zijn verricht in de jaren 1998 tot en met 2008 weergegeven als percentages van het totale aantal in 1978 verrichte dierproeven

Tabel 1

Aantal per diersoort waarop dierproeven zijn verricht in 2007 en 2008

Diersoort	2007	% van totaal in 2007	2008	% van totaal in 2008	verschil in aantallen t.o.v. 2007	% verschil t.o.v. 2007
Muizen	274.515	45,9	278.169	48,1	3.654	1,3
Ratten	144.070	24,1	121.535	21,0	-22.535	-15,6
Hamsters	3.130	0,5	3.442	0,6	312	10,0
Cavia's	7.723	1,3	8.116	1,4	393	5,1
Andere knaagdieren	954	0,2	2.439	0,4	1.485	155,7
Konijnen	7.445	1,2	7.712	1,3	267	3,6
Honden	1.950	0,3	2.061	0,4	111	5,7
Katten	257	0,0	303	0,1	46	17,9
Fretten	720	0,1	561	0,1	-159	-22,1
Andere vleeseters	94	0,0	10	0,0	-84	-89,4
Prosimians	-	-	0	0,0	-	-
Nieuwe-wereld apen	87	0,0	81	0,0	-6	-6,9
Oude-wereld apen	492	0,1	414	0,1	-78	-15,9
Mensapen	-	-	0	0,0	-	-
Paarden	2.924	0,5	2.852	0,5	-72	-2,5
Varkens	8.110	1,4	11.939	2,1	3.829	47,2
Geiten	475	0,1	387	0,1	-88	-18,5
Schapen	4.380	0,7	4.316	0,7	-64	-1,5
Runderen	2.681	0,4	2.641	0,5	-40	-1,5
Andere zoogdieren	383	0,1	209	0,0	-174	-45,4
Kippen	93.132	15,6	70.996	12,3	-22.136	-23,8
Kwartels	-	-	0	0,0	-	-
Andere vogels	14.003	2,3	30.152	5,2	16.149	115,3
Reptielen	285	0,0	179	0,0	-106	-37,2
Amfibieën	2.405	0,4	1.978	0,3	-427	-17,8
Vissen	27.390	4,6	27.631	4,8	241	0,9
Cyclostomata	-	-	0	0,0	-	-
Totaal	597.605	100	578.123	100	-19.482	-3

overeenkomstige toestanden of kenmerken van planten te herkennen of op te sporen, anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier, d. kennis van het menselijke of dierlijke lichaam, of handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop, te verschaffen of te ontwikkelen, of e. een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag, voor zover redelijkerwijs moet worden aangenomen dat daardoor het dier ongerief kan worden berokkend, of waarvan het beoogde of mogelijke gevolg de geboorte is van een dier dat ongerief ondergaat.”

4.3.2 Aantal dierproeven

In 1978, het jaar waarin voor het eerst dierproeven werden geregistreerd, werden in Nederland 1.572.534 dierproeven verricht. In de jaren daarna werd continu een daling van het aantal dierproeven gezien. Tussen 1999 en 2002 stabiliseerde het aantal zich min of meer. De laatste jaren is er weer een licht dalende trend zichtbaar.

In 2008 zijn 578.123 dierproeven geregistreerd, dit is 19.482 (3,3%) minder dan in 2007.

Uit een vergelijking van de gegevens van 2008 ten opzichte van 2007 blijkt het volgende.

In 2008 zijn in totaal 19.482 (3,3%) minder dierproeven geregistreerd dan in 2007.

Dierproeven verricht op ratten en kippen werden aanmerkelijk minder uitgevoerd in 2008. Dit houdt verband met het verplaatsen van onderzoek naar het buitenland en een vermindering van het aantal dierproeven voor toxicologisch onderzoek. De afgelopen jaren wisselde dit aantal behoorlijk.

Het aantal dierproeven op andere vogels was juist hoger dan in 2007. Het onderzoek naar het voorkomen van Aviaire Influenza bij wilde vogels is voor een gedeelte de oorzaak van deze stijging. De stijging van het aantal dierproeven op andere knaagdieren houdt verband met het onderzoek naar het gedrag van veldmuizen. Ook zijn er meer dierproeven ten behoeve van veterinaire vaccins op varkens uitgevoerd.

4.3.3 Bijzonderheid dier

Aan de vergunninghouder wordt gevraagd aan te geven of de dierproef is verricht op:

- een gewoon dier;
- een genetisch gemodificeerd dier;
- een dier afkomstig uit de wilde fauna;
- een dier in zijn biotoop.

Tabel 2

Dierproeven verricht op geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren

Genetisch gemodificeerde diersoort	2007	2008
Muizen	1.751	1.148
Ratten	42	5
Konijnen	-	-
Totaal	1.793	1.153

a) Genetisch gemodificeerd

Dierproeven op genetisch gemodificeerde dieren²

Uit de ingezonden registratie wordt duidelijk dat 83.097 dierproeven zijn verricht op genetisch gemodificeerde dieren, meestal om antwoord te krijgen op een wetenschappelijke vraag. Dit betekent dat 14,4% (in 2007 13%) van het totaal aantal verrichte dierproeven in 2008 werd verricht op genetisch gemodificeerde dieren. Het aantal geregistreerde dierproeven op genetisch gemodificeerde dieren is licht gestegen ten opzichte van het aantal in 2007 (5.839 dierproeven meer). De meeste dierproeven op genetisch gemodificeerde dieren werd verricht op muizen (81.089; 97,6%). In beperkte mate werden dierproeven verricht op de volgende genetisch gemodificeerde dieren: ratten (284; 0,3%), konijnen (81; 0,1%), amfibieën (klauwpadden, 225; 0,3%) en genetisch gemodificeerde vissen (zebravissen, 1.418; 1,7%).

In 2008 werden 11.091 (2007: 8.895) genetisch gemodificeerde muizen voor het fokken gebruikt die vanwege hun genetische modificatie ongerief ondervonden. Het fokken met dieren die ongerief ondervinden wordt conform de definitie zoals verwoord in artikel 1, eerste lid van de Wod beschouwd als dierproef. Fok is in zo'n geval alleen toegestaan met een positief DEC-advies. Het behoorlijke verschil met 2006 en 2007 laat zich met name verklaren door andere manier van registreren. In voorgaande jaren werden deze dieren ook wel als dierproef geregistreerd maar niet herkenbaar als (genetisch gemodificeerde) fokdieren met ongerief.

Dierproeven met geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren

In tabel 2 is het aantal dierproeven weergegeven dat in 2007 en 2008 is verricht op rechtstreeks uit het buitenland afkomstige genetisch gemodificeerde dieren. Het betreft hier uitsluitend proeven op dieren die in een ander land zijn geboren. Deze dieren hoeven niet in het jaar dat de dierproef werd geregistreerd te zijn geïmporteerd. Het aantal genetisch gemodificeerde proefdieren dat in 2007 of 2008 is geïmporteerd, is weergegeven in 4.5.3.

¹ Deze gegevens zijn per diersoort weergegeven in bijlage 1, tabel 1

² Deze gegevens zijn per diersoort weergegeven in bijlage 1, tabel 1, tabel 3GGO en tabel 12

b) Uit de wilde fauna

In 2008 zijn 6.699 dierproeven op dieren uit de wilde fauna verricht, dat is 4.496 meer dan in 2007. Het betreft vooral andere vogels voor onderzoek naar het gedrag van dieren. Meer dan de helft van die andere vogels werd hergebruikt.

c) In hun biotoop

24.760 dierproeven werden op dieren in hun biotoop verricht dat is 13.508 meer dan in 2007. Onderzoek naar het voorkomen van Aviaire Influenza bij wilde watervogels is een van de redenen van deze stijging.

4.3.4 Herkomst van de dieren in de proef

Uit de opgaven voor 2008 blijkt dat 116,309 (20%) van die dieren niet afkomstig zijn van speciale fokinstellingen. Voor ongeveer 26.000 dieren was een ontheffing nodig van het verbod in artikel 11 van de Wod. Dit is ongeveer 11.000 dieren meer dan in 2007. Dit is te verklaren door de stijging van dierproeven met dieren uit de wilde fauna en met dieren in hun biotoop. Voor dierproeven met dieren uit de wilde fauna en in hun biotoop is altijd een ontheffing nodig. Deze ontheffing wordt op verzoek verleend voor het aantal dieren dat wordt genoemd in een onderzoeksplan en waarover een erkende DEC positief heeft geadviseerd. Daarnaast vielen ongeveer 90.000 dieren onder de vrijstelling van het verbod in artikel 11 van de Wod. De vrijstelling is van toepassing voor dierproeven op duiven, geiten, kalkoenen, kippen, paarden, runderen, schapen, varkens en vissen.

Voor het verkrijgen van dieren uit de wilde fauna zijn een ontheffing van art 11 Wod én een ontheffing van de Flora en Faunawet noodzakelijk.

Hergebruik van proefdieren

Als een dier dat al een dierproef heeft ondergaan voor een andere proef weer ingezet wordt, dan spreken we van hergebruik van dat proefdier. Een proefdier wordt éénmaal in zijn leven geregistreerd als nieuw in de proef. Hierbij

wordt de herkomst, bijvoorbeeld afkomstig uit eigen fok of van een fokinstelling geregistreerd. Voor elke andere dierproef wordt datzelfde dier bij het item herkomst als hergebruikt geregistreerd. Daarbij is het van belang, het hergebruik te splitsen in: voor de eerste keer in een bepaald jaar en voor de tweede of meerdere keren dat jaar. In Nederland registreren we alle dierproeven, dus ook die met alle hergebruikte dieren. Daarentegen vraagt de Europese registratie alleen het éérste hergebruik van een dier in een bepaald jaar te registreren. Tussen de eerste dierproef met een dier en het registreren van hergebruik voor datzelfde dier kunnen jaren liggen. Omdat het mogelijk is om één proefdier meer dan eenmaal in een dierproef te gebruiken, ligt het absolute aantal gebruikte proefdieren lager dan het aantal verrichte dierproeven. In 2008 zijn 12.067 dieren hergebruikt voor 17.220 (3%) dierproeven. Derhalve kan worden gesteld dat in 2008 578.123 dierproeven werden verricht op 560.903 proefdieren.

4.3.5 De proeven

De vragen over de proeven en de antwoorden daarop zijn in tabelvorm als bijlage 1 aan dit verslag toegevoegd.

Doel van de proef

In de wet staan vijf hoofddoelen genoemd (zie 4.3.1 voor de complete omschrijving).

Ad. a) Ontwikkeling, productie, controle of ijking van sera, vaccins, geneesmiddelen en medische of veterinaire producten (Wod, art. 1.1.a.)⁴
In deze categorie valt het op dat het aantal dierproeven, vooral op ratten, voor dit type onderzoek ten behoeve van de mens aanzienlijk lager ligt. In 2008 zijn dat 57.412 dierproeven, 12.211 minder dan in 2007. Ook voor dit onderzoek ten behoeve van het dier zijn aanzienlijk minder dierproeven op kippen uitgevoerd. In 2008 waren dat 37.599 kippen, 17.636 minder dan in 2007. Belangrijkste reden hiervoor is de verplaatsing van dit soort onderzoek naar het buitenland. Voor het gehele hoofddoel is al een aantal jaren een dalende trend zichtbaar.

³ Deze gegevens zijn per diersoort weergegeven in bijlage 1, tabel 2

⁴ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 3, 3A1, 3A2, 12 t/m 20.

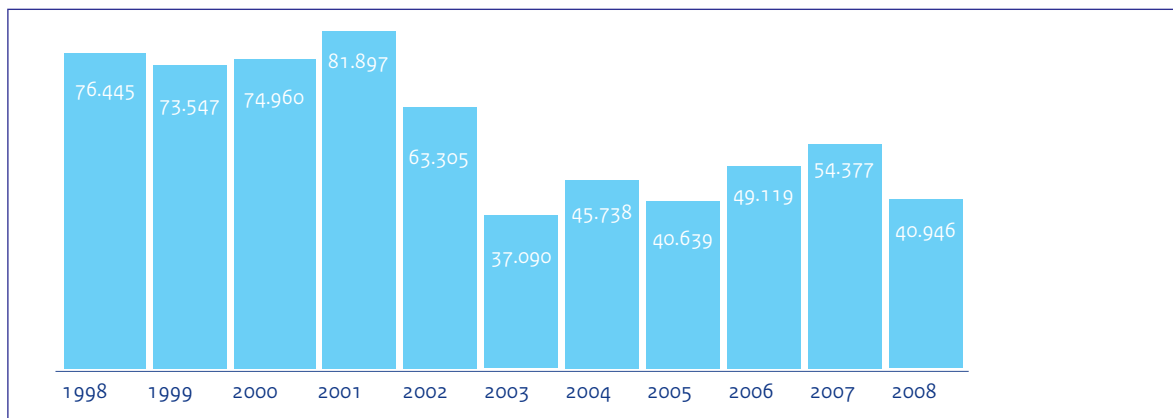
Tabel 3

Procentuele verdeling van dierproeven naar wettelijk omschreven doeleinden

Hoofddoelen	2006	2007	2008
a) Ontwikkeling, productie, controle of ijking van sera, vaccins, geneesmiddelen en medische of veterinaire producten (Wod, art. 1.1.a.)	44,9	41,6	37,0
b) Onderzoek schadelijkheid van stoffen (Wod, art. 1.1.b.)	5,5	7,0	5,5
c) Diagnostiek (Wod, art. 1.1.c.)	1,5	1,6	1,6
d) Onderwijs en training (Wod, art. 1.1.d.)	2,6	3,0	3,6
e) Wetenschappelijk onderzoek (Wod, art. 1.1.e.)	45,6	46,7	52,3
Totaal	100	100	100

Afbeelding 2

Aantal dierenproeven dat van 1998 tot en met 2008 is verricht voor het toxicologisch onderzoek

Ad. b) Onderzoek schadelijkheid van stoffen (Wod, art 1.1.b.)⁵

In de categorie onderzoek naar de schadelijkheid van stoffen die bestemd zijn voor de industrie werden 11.199 minder dierenproeven op ratten verricht dan in 2007.

Daarmee is het aantal ongeveer gelijk aan dat van 2006. Voor dit doel wordt ook veel toxicologisch onderzoek verricht waar een zelfde fluctuatie zichtbaar is.

In het registratiejaar werden géén dieren gebruikt voor het onderzoek naar mogelijke schadelijkheid van stoffen die bestemd zijn voor cosmetica en toiletartikelen. Dierproeven met dit doel zijn in Nederland verboden. In 2008 werden 56 dierenproeven geregistreerd voor onderzoek naar stoffen die voorkomen in het huishouden. Bij navraag bleek dat het hier veiligheidsonderzoek naar waterafstotende impregneersprays betrof.

Ad. c) diagnostiek (Wod, art 1.1.c.)⁶

In 2008 betrof het met name het herkennen en opsporen van botulisme. Deze dierenproeven werden vooral op muizen verricht.

Ad. d) Onderwijs en training (Wod, art. 1.1.d.)⁷ zie tabel 3de,13

Het aantal dierenproeven voor het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop is gestegen naar 21.010 (3,6% van het totaal) In 2007 waren dat 17.938 dierenproeven. Het hergebruik in deze categorie is ongeveer hetzelfde gebleven, namelijk 5.553 dierenproeven zijn verricht op dieren die al eerder in een dierproef waren geweest. Uit de registratie blijkt dat er naast de instellingen

van wetenschappelijk onderwijs, (zie tabel 21) zich bij de overige sectoren (industrie, landbouw en overige) ook een lichte stijging van dierenproeven voor het doel het onderwijs aftekent. Het betreft hier vooral dierenproeven voor het verkrijgen van handvaardigheid van ingrepen.

Ad. e) Wetenschappelijk onderzoek (Wod. art. 1.1.e)⁸

Terwijl zich een daling bij het totale aantal dierenproeven voordoet is juist het aantal dierenproeven voor bijna alle categorieën van het wetenschappelijk onderzoek gestegen. Vooral voor de wetenschappelijke vraag naar ziekten bij dieren, is het aantal dierenproeven op wilde vogels flink gestegen. Dit is het gevolg van het onderzoek naar Aviaire Influenza.

Wettelijke bepalingen⁹

In 2008 is het aantal dierenproeven met wettelijke bepalingen ten opzichte van 2007 gedaald met 28.762. Deze daling deed zich vooral voor bij de ontwikkeling van sera, vaccins en geneesmiddelen.

Toxicologisch onderzoek¹⁰

Onder toxicologisch onderzoek wordt verstaan onderzoek, dat, gebruikmakend van bekende fenomenen uit de toxicologie, de giftigheid van stoffen vaststelt voor dier en mens. Voor deze toepassing zijn in 2008 40.946 dierenproeven (7,1 %) verricht. Het toepassen van toxicologisch onderzoek fluctueert nogal. In 2008 daalden de dierenproeven met toxicologische toepassing met 13.431 (24,7%). Deze daling deed zich vooral voor bij subchronisch en chronisch toxiciteitonderzoek en teratogeniteits onderzoek op ratten.

⁵ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 3B en 12 t/m 20.

⁶ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 3C en 12 t/m 20.

⁷ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 3DE en 12 t/m 20.

⁸ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 3DE en 12 t/m 20.

⁹ Deze gegevens zijn per diersoort en doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 5 en 16.

¹⁰ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 6 en 17.

Sinds 5 februari 1997 geldt een verbod op de LD50/LC50 testen. Aangezien voor het bepalen van de acute dermale en inhalatoire toxiciteit, zoals voorgeschreven in de OECD-testrichtlijnen 402 en 403, nog geen door de OECD vastgestelde alternatieven voorhanden zijn, is hiervoor vrijstelling van dit verbod verleend¹¹. Hier is in 2008 geen gebruik van gemaakt.

Voor het bepalen van acute toxiciteit op vissen en vogels (OECD-testrichtlijn 203 en 205) is op dezelfde gronden vrijstelling verleend. In 2008 zijn hiervoor 1.198 dierproeven op vissen verricht.

Bijzondere technieken¹²

In de registratie van de dierproeven werd gevraagd bijzondere technieken of ingrepen te vermelden. Een van deze vermeldingen was fokken met ongerief: van alle dieren die in 2008 alleen voor het fokken werden ingezet, waren er 11.824 muizen die vanwege genetische status of hun genetische modificatie ongerief ondervonden. Het betrof 11.091 genetisch gemodificeerde muizen. De overige dieren (733) waren dus afkomstig van lijnen die niet genetisch gemodificeerd zijn.

Anesthesie en pijnbestrijding

Als een dierproef gepaard gaat met pijn voor het dier, dient men deze pijn zoveel mogelijk te voorkomen en/of te verlichten. Bijvoorbeeld door handelingen onder anesthesie uit te voeren of door pijnverlichtende medicatie te verstrekken.

Anesthesie¹³

Uit de gegevens bleek dat bij 17.715 (3%) proeven geen anesthesie werd toegepast, omdat dit onverenigbaar was met de proef of praktisch niet uitvoerbaar was. De meeste van de dierproeven uit de laatste groep vielen in de categorie van gering tot matig ongerief. Uit een analyse van de registratie bleek dat bij 448 van deze 17.715 proeven ernstig ongerief werd berokkend.

Pijnbestrijding¹⁴

De laatste jaren tekent zich een stijging af van het aantal dierproeven waarbij pijnbestrijding wordt toegepast. 2005:

7,3%, 2006: 7,6%, 2007: 8,4% en 2008: 9,7% van het totale aantal dierproeven. Dit lijkt een positieve ontwikkeling in de verfijning van dierproeven. De VWA besteedt net als vorige jaren aandacht aan pijnbestrijding tijdens de inspecties. Dit omdat uit de registratie bleek dat bij 51.841 (9%) geen pijnbestrijding werd toegepast. Dit was onverenigbaar met de proef of praktisch niet uitvoerbaar. In 2008 ondervond meer dan de helft van de dieren (28.714), waarbij geen pijnbestrijding kon worden toegepast, meer dan matig ongerief. Het ondervinden van ongerief hoeft niet altijd het ondervinden van pijn te betekenen.

Anesthesie met pijnbestrijding

Uit de registratie bleek dat bij 55.335 (8%) dierproeven zowel anesthesie als pijnbestrijding werd toegepast. Dus bij 137.914 dierproeven werd alleen anesthesie toegepast zonder een vorm van pijnbestrijding. Hoe groot het aandeel hierin is van dierproeven waarbij de dieren in het kader van de proef niet meer bijkomen uit de anesthesie kan niet worden afgeleid uit de registratiegegevens.

Uit de registratie blijkt dat bij 456 dierproeven waarbij geen anesthesie werd toegepast wel een vorm van pijnbestrijding werd gegeven.

Mate van ongerief¹⁵

Omdat de dierproeven achteraf worden geregistreerd wordt het daadwerkelijk ondervonden ongerief vermeld.

Verreweg de meeste dierproeven werden geregistreerd met gering tot en met matig ongerief. Het aantal dierproeven waarbij de dieren ernstig en zeer ernstig ongerief ondervonden is in 2008 wel iets gestegen. Of de verklaring te vinden is in een daadwerkelijke ondervonden ongerief of een andere wijze.

Toestand van de dieren na beëindiging van de proef¹⁶

Uit de gegevens bleek dat 448.031 (84,4%) dierproeven werden verricht waarbij de dieren in het kader van de proef zijn gestorven of werden gedood. 23.319 (4%) van de dieren zijn gedood na beëindiging van de proef omdat er geen passende bestemming was. 66.773 (11,6%) dierproeven werden verricht waarbij de dieren na afloop in leven werden gelaten.

¹¹ Vrijstellingregeling LC50/LD50-dierproeven; laatstelijk gewijzigd 16 april 1998

¹² Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 7 en 18.

¹³ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 8 en 19.

¹⁴ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 9, 20 en 21.

¹⁵ Deze gegevens zijn per diersoort weergegeven in bijlage 1, tabel 11.

4.4 De EU-registratie

Artikel 13 van Richtlijn 86/609/EEG van de EU verplicht de bevoegde instanties van de Lidstaten statistische gegevens over het gebruik van dieren in wetenschappelijke proeven te verzamelen en openbaar te maken. Bij artikel 26 wordt de Commissie opgedragen om op basis van deze gegevens periodieke verslagen op te stellen ten behoeve van de EU-Raad en het Europees Parlement.

Om zinvolle vergelijkingen mogelijk te maken moet de door de EU-lidstaten overeenkomstig de artikelen 13 en 26 verstrekte informatie worden ingediend bij de Europese Commissie in een gestandaardiseerde vorm.

Met ingang van 1999 zijn de EU-lidstaten gehouden deze tabellen met statistische gegevens eenmaal in de twee jaar naar Brussel te zenden. Nederland heeft besloten deze cijfers jaarlijks te genereren en in te zenden en vanaf 2000 ook in dit verslag op te nemen. Deze tabellen zijn als bijlage 2 toegevoegd. De Nederlandse gegevens voor de tabellen ten bate van de Europese Commissie zijn afkomstig van de

Registratie dierproeven. Echter, ten behoeve van de Europese Commissie moeten de gegevens op een aantal onderdelen in overeenstemming met de Europese systematiek worden gebracht.

In tabel 4 worden de aantallen dierproeven voor de verschillende diersoorten weergegeven die in Nederland worden gepubliceerd ten opzichte van de aantallen die naar de Europese Commissie worden gezonden.

Het verschil tussen de aantallen dierproeven in de registratie in Nederland en de Nederlandse registratie die naar Europese Commissie wordt gezonden wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

Het doden van dieren zonder voorafgaande handelingen voor een van de doelen genoemd in de Wod wordt in Nederland beschouwd als een dierproef. Hiervoor werden 60.391 dieren (10%) gebruikt. Volgens de definitie dierproef opgenomen in artikel 2 onder d van Richtlijn 86/609/EEG wordt deze handeling niet beschouwd als een dierproef en

Tabel 4
Het verschil in het aantal dierproeven voor de Nederlandse en EU registratie

Diersoort	totaal van de Nederlandse dierproeven t.b.v. de Nederlandse registratie	totaal van de Nederlandse dierproeven t.b.v. de Europese registratie
Muizen	278.169	237.681
Ratten	121.535	105.780
Hamsters	3.442	3.358
Cavia's	8.116	6.062
Andere knaagdieren	2.439	2.439
Konijnen	7.712	7.418
Honden	2.061	1.244
Katten	303	253
Fretten	561	472
Andere vleeseters	10	10
Prosimians	0	-
Nieuwe-wereld apen	81	73
Oude-wereld apen	414	82
Mensapen	0	-
Paarden	2.852	2.562
Varkens	11.939	11.729
Geiten	387	229
Schapen	4.316	3.486
Runderen	2.641	2.236
Andere zoogdieren	209	202
Kippen	70.996	66.030
Kwartels	0	-
Andere vogels	30.152	24.860
Reptielen	179	121
Amfibieën	1.978	870
Vissen	27.631	23.859
Cyclostomata	0	-
Totaal	578.123	501.056

dienen de desbetreffende gegevens buiten beschouwing te worden gelaten.

Ten behoeve van de Europese Commissie wordt alléén het éérste gebruik van een proefdier in de diverse tabellen opgevoerd, dus niet het hergebruik. In Nederland worden alle verrichte dierproeven geregistreerd, dus inclusief hergebruik. De 17.220 dierproeven verricht op hergebruikte dieren zijn niet in de Europese registratie opgenomen¹⁶. In Table 1 wordt het aantal hergebruikte dieren van bepaalde diersoorten wel geregistreerd, maar deze worden niet meegeteld bij het totaal aantal dieren. In de Europese registratie wordt toxicologisch onderzoek als een hoofddoel van een proef beschouwd, terwijl in Nederland toxicologisch onderzoek als een wijze van uitvoeren van een experiment wordt gezien. Toxicologisch onderzoek¹⁷ wordt wel als apart item geregistreerd. De Nederlandse gegevens ten behoeve van de Europese rapportage zijn overeenkomstig gecorrigeerd. Dit houdt in dat dierproeven waarbij sprake is van toxicologisch onderzoek niet zijn geregistreerd onder het doeleinde waarvoor ze in Nederland zijn geregistreerd.

Ten behoeve van de Europese Commissie wordt gerapporteerd over¹⁸:

- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort, herkomst en het eerste hergebruik (Table 1);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort, gebruikt voor proefnemingen voor bijzondere doeleinden (Table 2);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort en product-categorie, gebruikt voor toxicologisch en ander veiligheidsonderzoek (Table 3);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort, gebruikt voor dierproeven ten behoeve van het onderzoek van ziekten van mens en dier (Table 4);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort, gebruikt voor de productie en kwaliteitscontrole van producten en toestellen voor medisch, tandheelkundig en diergeneeskundig gebruik (Table 5);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort en betrokken regelgeving, gebruikt voor toxicologisch en ander veiligheidsonderzoek (Table 6);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort en naar het type test gebruikt voor toxicologisch en ander veiligheidsonderzoek (Table 7);
- Het aantal dieren, uitgesplitst naar het type test en productcategorie, gebruikt voor toxicologisch en ander veiligheidsonderzoek (Table 8).

¹⁶ Er is na aftrek van het aantal dieren gedood zonder voorafgaande handeling en hergebruikte dieren van het totale aantal dieren een verschil van 544 dieren. Dit waren proeven waarbij hergebruikte dieren werden gedood zonder voorafgaande handelingen. Deze werden maar één keer geteld!

¹⁷ Deze gegevens zijn per diersoort en per doel weergegeven in bijlage 1, de tabellen 6 en 17.

¹⁸ Deze gegevens zijn weergegeven in bijlage 2, table 1,2,3,4,5,6,7,en 8

4.5 Herkomst proefdieren

4.5.1 Algemeen

Anders dan bij herkomst van de dieren in de proef zoals behandeld in 4.3.4 heeft onderstaande tekst betrekking op de herkomst van alle dieren. Dus ook dieren waarop (nog) geen dierproeven worden verricht.

Nieuwe proefdieren bij een vergunninghouder kunnen afkomstig zijn uit eigen fok, van een fokinstelling voor proefdieren of uit een andere bron (wilde fauna of particuliere leveranciers). Tabel 5 geeft informatie over de herkomst van de dieren die in 2008 door vergunninghouders zijn betrokken. Daarbij is onderscheid gemaakt in de verschillende sectoren waartoe de instellingen behoren. Dit zijn instellingen van wetenschappelijk onderwijs (universiteiten en universitaire medische centra), instellingen voor agrarisch onderzoek, de industrie en overige instellingen. Deze tabel geeft het totaal aan verworven proefdieren weer. De herkomstgegevens en fokgegevens van de professionele proefdierfokkers zijn hierin niet opgenomen omdat deze dieren dan dubbel geregistreerd worden.

Onderstaande gegevens maken deel uit van de registratie proefdieren. Hieronder worden ook begrepen dieren die niet voor dierproeven zijn gebruikt. Daarom kan deze tabel niet worden vergeleken met de tabellen met gegevens over dierproeven.

Het totaal aantal dieren dat is verworven in 2008 verschilt weinig met het totale aantal dat in 2007 was verworven. Er zijn ten opzichte van 2007 minder dieren uit eigen fok afkomstig en meer dieren afgenomen van een fokinstelling.

4.5.2 Herkomst genetisch gemodificeerde dieren

396.119 dieren (40%) van het totaal aantal verworven dieren was genetisch gemodificeerd. Dit zijn er 40.393 meer dan in 2007.

Uit onderstaande gegevens blijkt dat de meeste genetisch gemodificeerde dieren uit eigen fok zijn verkregen.

Tabel 5
Herkomst van de in 2008 verworven dieren

Diersoort	eigen fok	fokinstelling	andere herkomst	totaal 2007	totaal 2008
Sector instelling: wetenschappelijk onderwijs					
Muizen	275.097	81.083	633	347.356	356.813 (235.490) ¹⁸
Ratten	25.036	28.114	219	54.289	53.369
Andere knaagdieren	1.711	797	330	2.188	2.838
Honden	0	128	138	131	266
Katten	0	118	0	92	118
Andere dieren	58.328	20.167	3.351	93.114	81.846
Sector instelling: industrie					
Muizen	6.426	42.156	0	44.882	48.582 (6.138)
Ratten	7.892	50.192	6	73.013	58.090
Andere knaagdieren	0	5.899	0	4.818	5.899
Honden	0	535	312	970	847
Katten	0	172	0	136	172
Andere dieren	36.132	46.588	1.672	90.666	84.392
Sector instelling: agrarisch onderzoek					
Muizen	1.219	10.207	0	11.246	11.426 (1.217)
Ratten	79	999	0	655	1.078
Andere knaagdieren	2	1.574	234	2.449	1.810
Honden	0	24	0	0	24
Katten	0	0	0	12	0
Andere dieren	319	16.697	0	19.875	17.016
Sector instelling: overige					
Muizen	154.620	11.732	314	170.065	166.666 (107.768)
Ratten	14.633	7.327	0	24.866	21.960
Andere knaagdieren	670	926	0	2.704	1.596
Honden	0	79	13	0	92
Katten	0	0	0	0	0
Andere dieren	83.710	1.320	1.354	56.568	86.384
Totaal	665.874	326.834	8.576	1.000.095	1.001.284

Tabel 6
Herkomst van de in 2008 verworven genetisch gemodificeerde dieren

Genetisch gemodificeerde diersoort	eigen fok	andere instelling in Nederland	instelling buitenland	totaal 2007	totaal 2008
Muis	335.615	6.847	1.388	325.381	343.850
Rat	889	24	27	1.343	940
Konijn	43	-	-	132	43
Klauwpad	-	-	-	453	-
Vis	50.018	684	584	28.417	51.286
Totaal	386.565	7.555	1.999	355.726	396.119

¹⁸ Het aantal tussen haakjes is het aandeel dat de verworven Genetisch gemodificeerde muizen in die sector inneemt.

Tabel 7

Overzicht aantal GGO-vergunningen, uitgevoerde dierproeven met genetisch gemodificeerde dieren en geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren

GGO-vergunning	2006	2007	2008
GGO-vergunningen import gm-dieren	104	87	109
GGO-vergunningen gm-dieren in Nederland vervaardigd	24	37	47
Uitgevoerde dierproeven			
Totaal op alle dieren in Nederland	603.741	597.605	578.123
Totaal genetisch gemodificeerde dieren	81.151	77.258	83.097
Genetisch gemodificeerde muizen	79.819	75.033	81.089
Genetisch gemodificeerde ratten	197	272	284
Genetisch gemodificeerde konijnen	79	136	81
Genetisch gemodificeerde vissen	511	1.366	1.418
Genetisch gemodificeerde amfibieën	522	451	225
Geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren			
Genetisch gemodificeerde muizen	5.557	1.512	1.388
Genetisch gemodificeerde ratten	33	33	27
Genetisch gemodificeerde vissen	97	330	584
Totaal geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren	5.687	1.875	1.999

4.5.3 Monitoring import genetisch gemodificeerde dieren

Tot en met het jaar 2006 is over de gegevens van de door het RIVM uitgevoerde import monitor separaat gerapporteerd door de minister van LNV, vanaf 2007 wordt hierover in Zo doende gerapporteerd. De monitor geeft ook nadere informatie over het onderzoek dat instellingen willen uitvoeren waarbij geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren worden gebruikt. De monitor levert gegevens over de vergunninghouder, de onderzoeksinstantie en de diersoort die in het onderzoek wordt gebruikt. Verder wordt aangegeven of naast import van genetisch gemodificeerde dieren de vergunninghouder ook zelf genetisch gemodificeerde dieren genereert of deze van andere instellingen binnen Nederland betreft.

In het jaar 2008 zijn bij het Bureau GGO 794 aanvragen binnengekomen die gescreend zijn op werkzaamheden met genetisch gemodificeerde dieren. Van die 794 aanvragen is voor 156 aanvragen nadere informatie betreffende de herkomst van genetisch gemodificeerde dieren in de vergunning verwerkt. Uiteindelijk hadden 109 aanvragen betrekking op de toevoeging van geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren. Dit is een gering aantal dan het vorig jaar, maar passend binnen de verwachting van het gemiddelde over de langere termijn. De overige 47 vergunningen betroffen genetisch gemodificeerde dieren waarvoor de categorie eigen vervaardiging dan wel verkregen binnen Nederland van toepassing was. De vergunningen zijn verleend aan universiteiten, academische ziekenhuizen, wetenschappelijke instellingen en aan een enkel farmaceutisch bedrijf. Het onderzoek waarbij

deze geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren worden gebruikt, kan betiteld worden als (fundamenteel) biomedisch wetenschappelijk onderzoek.

In onderstaande tabel zijn gegevens samengebracht van de importmonitor, in relatie tot import van genetisch gemodificeerde dieren in Nederland in 2006, 2007 en 2008.

Uit de tabel blijkt dat het aantal aanvragen voor import over de jaren stabiel blijft. Het aantal geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren dat daarbij betrokken is, lijkt te stabiliseren. Tevens geeft de tabel aan dat het aantal geïmporteerde genetisch gemodificeerde dieren ten opzichte van het totale gebruik van genetisch gemodificeerde dieren in Nederland bescheiden is.

4.5.4 Dieren afkomstig uit de wilde fauna.

Van de verworven proefdieren was 1% (6.125) afkomstig uit de wilde fauna. De universiteiten betrokken 2.988 rosse woelmuizen, wilde konijnen, wilde kippen, vleermuizen, vogels, salamanders en vissen uit de wilde fauna. De landbouwinstanties hebben uit de wilde fauna 234 wilde hamsters betrokken. De industrie heeft 1.672 mollen, vogels en vissen uit de wilde fauna betrokken. De overige instanties betrokken 1.231 vogels uit de wilde fauna.

4.5.5 Dood of gedood in voorraad

De VWA houdt ook toezicht op dieren die buiten de dierproef om bij een vergunninghoudende instelling aanwezig zijn (artikel 1, lid 4 Wod) en stelt aan de vergunninghouders de vraag hoeveel dieren vóór de proef zijn doodgegaan of gedood.

Hiermee worden dieren bedoeld die zijn doodgegaan of gedood zijn en die of nooit zijn gebruikt in een proef of na afloop van de proef zijn aangehouden om eventueel voor hergebruik in aanmerking te komen.

In 2008 waren dat in totaal 455.884 dieren: 166.878 gewone dieren, 288.928 genetisch gemodificeerde dieren en 78 dieren uit de wilde fauna.

Het totale aantal dieren is ten opzichte van 2007 gestegen met 14%.

De redenen die werden opgegeven voor het doden of doodgaan van deze dieren waren de volgende:

- Voor bepaalde proeven zijn dieren van één geslacht nodig; voor de dieren van het andere geslacht is (op dat moment) geen bestemming.
- Het instandhouden van sommige lijnen, stammen of transgene dieren vergt veel dieren.
- Dieren kunnen sterven of geëuthanaseerd worden in verband met ziekte.

Inhoudsopgave bijlage 1:

Vragen/antwoorden over dierproeven in percentages en aantallen over de jaren 2005 t/m 2008 26

Tabellarische registratiegegevens - algemeen

1	diersoort bijzonderheid dier	30
2	diersoort herkomst dier en hergebruik	31
3	diersoort hoofddoel van de proef	32
3a1	diersoort doel van de proef (Wod art 1, lid 1a, toepassing in de mens)	33
3a2	diersoort doel van de proef (Wod, art.1, lid 1a, toepassing in het dier)	34
3b	diersoort doel van de proef (Wod, art.1, lid 1b, veiligheidsonderzoek)	35
3c	diersoort doel van de proef (Wod, art 1, lid 1c, herkenning / opsporing)	36
3de	diersoort doel van de proef (Wod, art 1, lid 1d en lid e, onderwijs en wetenschappelijke vraag)	37
3ggo	genetisch gemodificeerde dieren hoofddoel van de proef	38
3ggo	genetisch gemodificeerde dieren mate van ongerief	38
4	diersoort belang van de proef	39
5	diersoort wettelijke bepalingen	40
6	diersoort toxicologisch onderzoek	41
7	diersoort bijzondere technieken	43
8	diersoort anesthesie	44
9	diersoort pijnbestrijding	45
10	diersoort mate van ongerief	46
11	diersoort toestand van de dieren na de proef	47
12	doel van de proef bijzonderheid dier	48
13	doel van de proef herkomst dieren en hergebruik	51
14	doel van de proef belang van de proef	52
15	doel van de proef mate van ongerief	53
16	doel van de proef wettelijke bepalingen	54
17	doel van de proef toxicologisch onderzoek	57
18	doel van de proef bijzondere technieken	58
19	doel van de proef anesthesie	60
20	doel van de proef pijnbestrijding	61

Instellingen voor wetenschappelijk onderwijs (W.O.)

21	aantal dieren gebruikt voor proeven bij instellingen van wetenschappelijk onderwijs	64
22	instellingen voor wetenschappelijk onderwijs diersoort doel van de proef	65
23	Academisch Medisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam diersoort doel proef	66
24	Universiteit van Amsterdam diersoort doel proef	67
25	Vrije Universiteit Medisch Centrum Amsterdam	68
26	Vrije Universiteit Amsterdam diersoort doel proef	69
27	Universiteit Twente Enschede	70
28	Rijksuniversiteit Groningen diersoort doel proef	71
29	Leids Universitair Medisch Centrum diersoort doel proef	72
30	Universiteit Leiden diersoort doel proef	73
31	Universiteit Maastricht diersoort doel proef	74
32	Radboud Universiteit Nijmegen diersoort doel proef	75
33	Universitair Medisch Centrum Utrecht diersoort doel proef	76
34	Universiteit Utrecht diersoort doel proef	77
35	Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam diersoort doel proef	78
36	Wageningen Universiteit diersoort doel proef	79
37	dierproeven bij Defensie diersoort doel van de test	82
38	dierproeven bij Defensie diersoort mate van ongerief	82

Bijlage 1

Registratie dierproeven en proefdieren 2008

Gegevens over dierproeven

Vragen/antwoorden over dierproeven in percentages en aantallen over het jaar 2007

	2005 procentueel	2006 procentueel	2007 procentueel	2008	
				procentueel	aantal proeven
Dierproeven 2008					
Vraag 1					
I. Bijzonderheid dier					
A. Dier ander dan B, C en D	85,17	84,94	84,77	80,18	463.567
B. Genetisch gemodificeerd dier	13,32	13,44	12,93	14,37	83.097
C. Uit de wilde fauna	-,25	-,31	-,42	1,16	6.699
D. In het vrije veld (biotoop)	1,26	1,30	1,88	4,28	24.760
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123
Vraag 2					
II. Herkomst dieren en hergebruik					
A. Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in Nederland	71,89	70,49	73,15	74,50	430.705
B. Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in een andere EU-Lidstaat	3,23	4,36	2,92	2,40	13.889
C. Van een niet-geregistreerde instelling in Nederland	16,30	17,20	11,91	14,14	81.729
D. Van een niet-geregistreerde instelling in een andere EU-lidstaat	-,21	-,10	-,03	-,08	462
E. Andere herkomst	3,70	3,80	8,55	5,90	34.118
F. Het dier werd in het registratiejaar voor de eerste keer hergebruikt	2,36	2,21	1,91	2,09	12.067
G. Het dier werd in het registratiejaar meer dan één keer hergebruikt	2,32	1,85	1,53	-,89	5.153
	100,00	100,00	100,00	100,00	578123
Vraag 3					
III. Doel van de proef					
A. Ten behoeve van de toepassing bij de <u>mens</u> :					
- De ontwikkeling van immuunsera, vaccins, of andere biologische producten	3,20	2,37	2,19	2,92	16.854
- Productie, controle of ijking van immuunsera, vaccins, of andere biologische producten	3,67	3,73	3,50	2,43	14.060
- De ontwikkeling van geneesmiddelen	13,19	12,97	11,28	9,22	53.315
- De productie, controle of ijking van geneesmiddelen	7,05	6,14	8,71	7,98	46.158
- De ontwikkeling van medische hulpmiddelen of toepassingen	-,66	-,65	-,54	-,60	3.485
- De productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	-,05	-,03	-,04	-,03	155
- Andere ijkingen	-,04	-,01	-,00	-,04	204
Ten behoeve van de toepassing bij het <u>dier</u> met betrekking tot:					
- De ontwikkeling van immuunsera, vaccins, of andere biologische producten	5,72	5,48	4,26	4,14	23.960
- Productie, controle of ijking van immuunsera, vaccins, of andere biologische producten	12,95	12,37	10,10	8,88	51.332
- De ontwikkeling van geneesmiddelen	-,06	-,26	-,09	-,20	1.128
- De productie, controle of ijking van geneesmiddelen	-,58	-,61	-,49	-,46	2.645
- De ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	-,08	-,21	-,04	-,05	276
- De productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	-,01	-,04	-,07	-,05	316
- Andere ijkingen	-,01	-,00	-,32	-	-

	2005 procentueel	2006 procentueel	2007 procentueel	2008	
				procentueel	aantal proeven
Dierproeven 2008					
B. Onderzoek naar schadelijkheid van:					
- Stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	1,48	-,51	-,36	-,90	5.220
- Stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	1,87	2,86	4,46	2,65	15.325
- Stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	-	-	-0,00	-,01	56
- Stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-	-	-
- Stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	-,35	1,30	-,88	-,94	5.410
- Stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	-,22	-,09	-,40	-,06	339
- Stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-	-	-
- Stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu (anders dan hierboven vermeld)	-,91	-,67	-,86	-,95	5.471
- Andere stoffen	-,27	-,06	-,05	-,01	58
C. Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:					
- Ziekten bij de mens	-,00	-,01	-,00	-,04	203
- Andere lichamelijke kenmerken bij mens (b.v. zwangerschap)	-	-	-	-	-
- Ziekten bij het dier	1,42	1,53	1,61	1,57	9.051
- Andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-	-	-
- Ziekten of kenmerken bij planten	-,00	-,00	-,00	-,00	5
D. Het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop					
2,02	2,57	3,00	3,63	21.010	
E. Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:					
- Kanker bij de mens (excl. het vaststellen van potentiële carcinogenen)	8,98	9,18	7,94	9,02	52.130
- Hart en vaatziekten bij de mens	3,84	3,73	3,85	4,18	24.169
- Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	4,54	4,98	5,17	5,58	32.233
- Andere ziekten bij de mens	8,58	9,46	9,85	10,56	61.035
- Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	-,06	-,15	-,24	-,16	944
- Het gedrag van dieren	1,71	1,25	1,48	2,38	13.762
- Ziekten bij dieren	1,51	2,02	2,37	4,39	25.372
- Een andere wetenschappelijke vraag	14,99	14,79	15,82	15,99	92.442
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Vraag 4

IV. Belang van de proef

De proef was, direct of indirect, gericht op het belang van de gezondheid of voeding van mens of dier

A. Ja	99,98	100,00	100,00	100,00	578.123
B. Neen	-,02	-,00	-	-	-
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

	2005 procentueel	2006 procentueel	2007 procentueel	2008	
				procentueel	aantal proeven
Dierproeven 2008					
Vraag 5					
V. Wettelijke bepalingen					
A. Geen wettelijke bepaling die de uitvoerder of de opdrachtgever verplichtte de proef te verrichten	70,90	70,55	71,91	75,94	439.039
B. Op grond van of met het oog op een wettelijke bepaling die alleen geldt in Nederland	-0,09	-0,13	-0,25	-0,04	257
C. Op grond van of met het oog op een wettelijke bepaling die alleen geldt in één andere Lidstaat van de EU	-0,41	-0,45	-0,11	-0,26	1.492
D. Op grond van of met het oog op wettelijke bepalingen (incl. Europese Farmacopee) die gelden voor Lidstaten van de EU	2,63	2,31	2,32	1,26	7.269
E. Op grond van of met het oog op wettelijke bepalingen die gelden voor Lidstaten van de Raad van Europa niet behorende tot de EU	-0,07	-0,07	-0,06	-	-
F. Op grond van aan andere wettelijke bepalingen	-0,37	-0,66	-0,60	-0,51	2.940
G. Op grond van één of andere combinatie van B, C, D, E of F	25,54	25,82	24,74	21,99	127.126
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123
Vraag 6					
VI. Toxicologisch, inclusief veiligheidsonderzoek					
A. Géén toxicologisch of ander veiligheidsonderzoek	93,37	91,86	90,90	92,92	537.177
B. Acuu toxiciteitonderzoek gepaard met letaliteit	-0,33	-0,37	-0,19	-0,29	1.675
C. Acuu toxiciteitonderzoek in de vorm van een LD50 of LC50	-0,24	-0,16	-0,10	-0,21	1.198
D. Overig acuu onderzoek (geen letale methode)	-0,46	-0,61	-0,60	-0,47	2.709
E. Subacuu toxiciteitonderzoek	1,10	1,48	1,16	1,28	7.374
F. Subchronisch en chronisch toxiciteitonderzoek	-0,76	-0,53	1,39	-0,74	4.250
G. Carcinogeniteitonderzoek	-0,04	-0,01	-0,00	-0,02	106
H. Mutageniteitonderzoek	-0,47	-0,23	-0,23	-0,27	1.579
I. Reproductieonderzoek (segment I of III)	1,08	2,15	1,83	1,38	7.983
J. Teratogeniteitonderzoek (segment II)	1,23	2,01	2,90	1,75	10.137
K. Overig toxiciteitonderzoek	-0,93	-0,58	-0,70	-0,68	3.935
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123
Vraag 7					
VII. Bijzondere technieken					
In de proef werden bijzondere technieken of ingrepen toegepast, bestaande uit:					
A. Géén van onderstaande technieken of ingrepen	61,37	60,39	58,50	60,59	350.259
B. Het doden van het dier zonder voorafgaande handeling	9,00	9,40	10,79	10,45	60.391
C. Het toedienen van stoffen met curareachtige werking <u>zonder</u> gelijktijdige anesthesie	-	-	-	-	-
D. Ingrepen / technieken voor het vervaardigen van een genetisch gemodificeerd dier	2,52	1,85	2,22	2,11	12.186
E. Het toedienen van stoffen via de luchtwegen	-0,41	-0,43	-0,37	-0,57	3.271
Het toedienen van stoffen op het oog	-0,03	-0,03	-0,04	-0,03	186
Het toedienen van stoffen op andere slijmvliezen of de huid	-0,30	-0,25	-0,20	-0,31	1.773
F. Het opwekken van huid sensibilisatie	-0,76	-0,67	-0,54	-0,75	4.343
G. Bestraling met schadelijke effecten	1,05	1,06	1,39	1,44	8.320
H. Het toedienen van traumatiserende fysische of chemische prikkels aan het centrale zenuwstelsel of de zintuigen	-0,31	1,86	1,89	1,96	11.356

	2005 procentueel	2006 procentueel	2007 procentueel	2008	
				procentueel	aantal proeven
Dierproeven 2008					
I. Het toedienen van traumatiserende psychische prikkels	-0,05	-0,10	-0,17	-0,17	960
J. Het opwekken van ontstekingen / infecties	13,61	13,80	13,65	12,54	72.524
Het opwekken van verbrandingen, fracturen of ander letsel (traumatisch)	-0,01	-0,14	-0,15	-0,10	579
Het opwekken van poly en monoklonale antistoffen	8,46	8,04	7,61	6,81	39.395
Het produceren van monoklonale antistoffen	-	-	-	-	-
K. Meer dan een van de onder G t/m J vermelde mogelijkheden	1,37	1,22	-0,89	-0,13	756
L. Fokken met ongerief	-0,75	-0,76	1,57	2,05	11.824
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Vraag 8

VIII. Anesthesie					
A. Werd niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding was	65,84	65,17	63,77	63,51	367.159
B. Werd niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	2,71	2,77	4,75	2,94	16.971
C. Werd niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	-0,16	-0,09	-0,19	-0,13	744
D. Werd wel toegepast	31,29	31,96	31,29	33,43	193.249
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Vraag 9

IX. Pijnbestrijding, postoperatief of op een ander tijdstip					
A. Werd niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	83,54	83,28	82,34	81,38	470.491
B. Werd niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	8,36	8,56	8,14	8,29	47.904
C. Werd niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	-0,82	-0,59	1,08	-0,68	3.937
D. Werd wel toegepast	7,28	7,58	8,44	9,65	55.791
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Vraag 10

X. Mate van ongerief					
A. Gering	35,48	33,20	34,14	33,66	194.597
B. Gering / matig	29,22	29,03	28,91	28,52	164.881
C. Matig	21,96	24,46	25,15	25,05	144.834
D. Matig / ernstig	8,80	9,89	8,68	9,11	52.658
E. Ernstig	4,49	3,41	3,11	3,63	20.972
F. Zéér ernstig	-0,05	-0,01	-0,01	-0,03	181
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Vraag 11

XI. Toestand van de dieren na beëindiging van de proef					
A. Het dier is gestorven of gedood tijdens of ter beëindiging van de proef	83,23	86,43	84,68	84,42	488.031
B. Het dier is gedood na beëindiging van de proef omdat er geen passende bestemming was	7,10	4,05	5,03	4,03	23.319
C. Het dier is na beëindiging van de proef in leven gelaten	9,67	9,52	10,28	11,55	66.773
	100,00	100,00	100,00	100,00	578.123

Tabel 1

Diersoort/ bijzonderheid dier

Diersoort	Bijzonderheid dier				Totaal
	Gewoon dier	Genetisch gemodificeerd dier	Uit de wilde fauna	In het vrije veld (biotoop)	
muizen	197.080	81.089	-	-	278.169
ratten	121.251	284	-	-	121.535
hamsters	3.442	-	-	-	3.442
cavia's	8.116	-	-	-	8.116
andere knaagdieren	1.949	-	-	490	2.439
konijnen	7.631	81	-	-	7.712
honden	2.061	-	-	-	2.061
katten	303	-	-	-	303
fretten	561	-	-	-	561
andere vleeseters	-	-	-	10	10
prosimians	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	81	-	-	-	81
oude wereldapen	414	-	-	-	414
mensapen	-	-	-	-	-
paarden	2.852	-	-	-	2.852
varkens	11.939	-	-	-	11.939
geiten	387	-	-	-	387
schapen	4.316	-	-	-	4.316
runderen	2.641	-	-	-	2.641
andere zoogdieren	19	-	10	180	209
kippen	70.896	-	-	100	70.996
kwartels	-	-	-	-	-
andere vogels	5.111	-	4.739	20.302	30.152
reptielen	179	-	-	-	179
amfibieën	1.753	225	-	-	1.978
vissen	20.585	1.418	1.950	3.678	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-
Totaal 2008	463.567	83.097	6.699	24.760	578.123
Totaal 2007	506.592	77.258	2.503	11.252	597.605
Totaal 2006	512.821	81.158	1.897	7.865	603.741
Totaal 2005	521.930	81.608	1.556	7.715	612.809

Tabel 2

Diersoort / herkomst dier en hergebruik

Diersoort	Herkomst dier en hergebruik							Totaal
	Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in Nederland	Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in een andere EU Lidstaat	Van een niet geregistreerde instelling in Nederland	Van een niet geregistreerde instelling in een andere EU Lidstaat	Andere herkomst	Het dier is in het registratiejaar voor de eerste keer hergebruikt	Het dier is in het registratiejaar meer dan één keer hergebruikt	
muizen	264.128	8.628	636	-	824	2.252	1.701	278.169
ratten	117.286	231	54	-	196	3.062	706	121.535
hamsters	3.079	281	-	-	-	54	28	3.442
cavia's	4.646	3.148	-	-	-	130	192	8.116
andere knaagdieren	1.642	73	234	-	490	-	-	2.439
konijnen	6.862	650	-	-	17	109	74	7.712
honden	464	250	58	-	514	268	507	2.061
katten	100	-	153	-	-	23	27	303
fretten	-	193	279	-	-	20	69	561
andere vleeseters	-	-	-	-	10	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	73	-	-	-	-	8	-	81
oude wereldapen	62	1	-	15	4	202	130	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	3	-	2.549	-	10	164	126	2.852
varkens	4.195	107	7.334	109	19	131	44	11.939
geiten	55	-	177	-	-	80	75	387
schapen	117	-	3.424	-	-	471	304	4.316
runderen	232	27	1.920	8	49	187	218	2.641
andere zoogdieren	-	-	12	-	190	7	-	209
kippen	13.396	262	54.574	160	2.558	35	11	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	962	-	2.890	50	21.343	4.084	823	30.152
reptielen	100	-	21	-	-	28	30	179
amfibiën	1.303	20	45	-	40	482	88	1.978
vissen	12.000	18	7.369	120	7.854	270	-	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	430.705	13.889	81.729	462	34.118	12.067	5.153	578.123
Totaal 2007	437.133	17.477	71.167	183	51.072	11.408	9.165	597.605
Totaal 2006	425.569	26.295	103.826	632	22.926	13.349	11.144	603.741
Totaal 2005	440.521	19.771	99.867	1.282	22.651	14.487	14.230	612.809

Tabel 3

Diersoort/ hoofdoel van de proef

Diersoort	Hoofdoel van de proef					Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of ijking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag	
muizen	82.168	4.608	8.859	9.021	173.513	278.169
ratten	60.160	18.686	-	6.173	36.516	121.535
hamsters	2.901	-	-	66	475	3.442
cavia's	7.352	176	-	183	405	8.116
andere knaagdieren	217	-	-	-	2.222	2.439
konijnen	4.324	2.321	5	222	840	7.712
honden	1.302	48	-	495	216	2.061
katten	192	-	-	111	-	303
fretten	414	-	-	119	28	561
andere vleeseters	-	-	-	-	10	10
prosimians	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	46	-	-	-	35	81
oude wereldapen	380	-	-	-	34	414
mensapen	-	-	-	-	-	-
paarden	2.784	-	-	3	65	2.852
varkens	6.070	162	-	435	5.272	11.939
geiten	53	-	-	197	137	387
schapen	3.941	-	-	97	278	4.316
runderen	1.745	26	-	507	363	2.641
andere zoogdieren	7	-	-	-	202	209
kippen	38.682	-	395	1.005	30.914	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-
andere vogels	797	-	-	1.097	28.258	30.152
reptielen	-	-	-	56	123	179
amfibieën	-	16	-	86	1.876	1.978
vissen	353	5.836	-	1.137	20.305	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	213.888	31.879	9.259	21.010	302.087	578.123
Totaal 2007	248.866	41.957	9.631	17.938	279.213	597.605
Totaal 2006	270.895	33.038	9.287	15.504	275.017	603.741
Totaal 2005	289.588	31.261	8.725	12.392	270.843	612.809

Tabel 3a1

Diersoort/ doel van de proef

Diersoort	Doel van de proef							Totaal sera, vaccins met betrekking tot de toepassing bij de mens	Totaal sera, vaccins met betrekking tot de toepassing bij mens en dier	Totaal alle doelen
	Ten behoeve van de toepassing bij de mens									
	De ontwikkeling van immuun-sera, vaccins of andere biologische producten	Productie, controle of ijking van immuunsera, vaccins of andere biologische producten	De ontwikkeling van geneesmiddelen	Productie, controle of ijking van geneesmiddelen	De ontwikkeling van medische hulpmiddelen of toepassingen	De productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	Andere ijkingen			
muizen	13.076	5.737	28.404	14.292	1.770	53	191	63.523	82.168	278.169
ratten	1.137	4.030	21.947	29.287	1.010	1	-	57.412	60.160	121.535
hamsters	90	-	32	-	-	-	-	122	2.901	3.442
cavia's	107	881	406	1.631	75	-	-	3.100	7.352	8.116
andere knaagdieren	165	-	36	-	16	-	-	217	217	2.439
konijnen	727	15	877	948	79	1	1	2.648	4.324	7.712
honden	-	-	740	-	8	11	9	768	1.302	2.061
katten	-	-	3	-	3	-	-	6	192	303
fretten	255	-	86	-	-	-	-	341	414	561
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	22	-	23	-	1	-	-	46	46	81
oude wereldapen	137	6	233	-	2	-	2	380	380	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	41	130	-	-	-	-	-	171	2.784	2.852
varkens	81	-	175	-	42	3	-	301	6.070	11.939
geiten	3	1	-	-	49	-	-	53	53	387
schapen	183	3.192	-	-	25	1	1	3.402	3.941	4.316
runderen	129	44	-	-	-	85	-	258	1.745	2.641
andere zoogdieren	7	-	-	-	-	-	-	7	7	209
kippen	694	24	-	-	405	-	-	1.123	38.682	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	797	30.152
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179
amfibiën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.978
vissen	-	-	353	-	-	-	-	353	353	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	16.854	14.060	53.315	46.158	3.485	155	204	134.231	213.888	578.123
Totaal 2007	13.114	20.943	67.421	52.042	3.226	231	10	156.987	248.866	597.605
Totaal 2006	14.325	22.493	78.282	37.057	3.920	185	77	156.339	270.895	603.741
Totaal 2005	19.582	22.508	80.799	43.190	4.020	317	248	170.664	289.588	612.809

Tabel 3a2

Diersoort / doel van de proef

Diersoort	Doel van de proef							Totaal sera, vaccins met betrekking tot het dier	Totaal sera, vaccins met betrekking tot mens en dier	Totaal alle doelen
	Ten behoeve van de toepassing bij het dier									
	De ontwikkeling van immuun-sera, vaccins of andere biologische producten	Productie, controle of jiking van immuunsera, vaccins of andere biologische producten	De ontwikkeling van geneesmiddelen	Productie, controle of jiking van geneesmiddelen	De ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	De productie, controle of jiking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	Andere jikingen			
muizen	2.533	15.903	183	-	26	-	-	18.645	82.168	278.169
ratten	-	55	16	2.645	32	-	-	2.748	60.160	121.535
hamsters	240	2.539	-	-	-	-	-	2.779	2.901	3.442
cavia's	40	4.212	-	-	-	-	-	4.252	7.352	8.116
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	217	2.439
konijnen	20	1.653	3	-	-	-	-	1.676	4.324	7.712
honden	318	200	16	-	-	-	-	534	1.302	2.061
katten	12	85	89	-	-	-	-	186	192	303
fretten	73	-	-	-	-	-	-	73	414	561
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	46	81
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	380	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	342	2.107	-	-	164	-	-	2.613	2.784	2.852
varkens	3.144	2.283	312	-	30	-	-	5.769	6.070	11.939
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	53	387
schapen	350	85	80	-	24	-	-	539	3.941	4.316
runderen	672	602	213	-	-	-	-	1.487	1.745	2.641
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	7	209
kippen	15.889	21.138	216	-	-	316	-	37.559	38.682	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	327	470	-	-	-	-	-	797	797	30.152
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.978
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	353	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	23.960	51.332	1.128	2.645	276	316	-	79.657	213.888	578.123
Totaal 2007	25.468	60.374	550	2.933	213	446	1.895	91.879	248.866	597.605
Totaal 2006	33.067	74.696	1.576	3.693	1.245	260	19	114.556	270.895	603.741
Totaal 2005	35.059	79.340	343	3.536	516	81	49	118.924	289.588	612.809

Tabel 3b

Diersoort/ doel van de proef

Diersoort	Doel van de proef									Totaal	Totaal alle doelen
	Onderzoek naar de schadelijkheid van stoffen die bestemd zijn voor of behoren tot de categorie van:										
	Agrarische sector	Industrie	Huishouden	Cosmetica of toiletartikelen	Voedseladditieven voor menselijke consumptie	Voedseladditieven voor dierlijke consumptie	Tabak of rookwaren	Milieuschadelijke stoffen	Andere stoffen		
muizen	201	1.499	-	-	2.908	-	-	-	-	4.608	278.169
ratten	4.337	11.705	56	-	2.369	177	-	-	42	18.686	121.535
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.442
cavia's	-	49	-	-	127	-	-	-	-	176	8.116
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.439
konijnen	634	1.681	-	-	6	-	-	-	-	2.321	7.712
honden	48	-	-	-	-	-	-	-	-	48	2.061
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	303
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	561
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.852
varkens	-	-	-	-	-	162	-	-	-	162	11.939
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	387
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.316
runderen	-	26	-	-	-	-	-	-	-	26	2.641
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30.152
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	16	16	1.978
vissen	-	365	-	-	-	-	-	5.471	-	5.836	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	5.220	15.325	56	-	5.410	339	-	5.471	58	31.879	578.123
Totaal 2007	2.168	26.670	28	-	5.263	2.405	-	5.146	277	41.957	597.605
Totaal 2006	3.058	17.246	-	-	7.828	530	-	4.029	347	33.038	603.741
Totaal 2005	9.093	11.462	-	-	2.147	1.333	-	5.573	1.653	31.261	612.809

Tabel 3c

Diersoort / doel van de proef

Diersoort	Doel van de proef					Totaal	Totaal alle doelen
	Herkennen of opsporen van:						
	Ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Ziekten bij het dier	Andere lichamelijke kenmerken bij het dier	Ziekten of kenmerken bij planten		
muizen	203	-	8.656	-	-	8.859	278.169
ratten	-	-	-	-	-	-	121.535
hamsters	-	-	-	-	-	-	3.442
cavia's	-	-	-	-	-	-	8.116
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	2.439
konijnen	-	-	-	-	5	5	7.712
honden	-	-	-	-	-	-	2.061
katten	-	-	-	-	-	-	303
fretten	-	-	-	-	-	-	561
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	81
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	2.852
varkens	-	-	-	-	-	-	11.939
geiten	-	-	-	-	-	-	387
schapen	-	-	-	-	-	-	4.316
runderen	-	-	-	-	-	-	2.641
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	209
kippen	-	-	395	-	-	395	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	30.152
reptielen	-	-	-	-	-	-	179
amfibiën	-	-	-	-	-	-	1.978
vissen	-	-	-	-	-	-	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	203	-	9.051	-	5	9.259	578.123
Totaal 2007	10	-	9.616	-	5	9.631	597.605
Totaal 2006	64	-	9.210	-	13	9.287	603.741
Totaal 2005	16	-	8.698	-	11	8.725	612.809

Tabel 3de

Diersoort / doel van de proef

Diersoort	Doel van de proef									Totaal	Totaal alle doelen
	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:									
		Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag		
muizen	9.021	50.156	17.702	18.786	52.920	590	1.048	218	32.093	182.534	278.169
ratten	6.173	1.666	5.592	12.451	5.869	258	261	11	10.408	42.689	121.535
hamsters	66	-	-	9	173	-	19	-	274	541	3.442
cavia's	183	-	-	98	163	8	-	-	136	588	8.116
andere knaagdieren	-	-	-	27	402	-	1.368	-	425	2.222	2.439
konijnen	222	60	380	5	106	61	-	30	198	1.062	7.712
honden	495	-	64	-	8	-	81	53	10	711	2.061
katten	111	-	-	-	-	-	-	-	-	111	303
fretten	119	-	-	-	14	-	-	14	-	147	561
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	9	26	-	-	-	-	35	81
oude wereldapen	-	-	-	-	23	-	-	-	11	34	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	3	-	-	-	-	-	55	10	-	68	2.852
varkens	435	36	293	-	50	6	1.619	298	2.970	5.707	11.939
geiten	197	2	106	-	4	21	-	4	-	334	387
schapen	97	-	32	-	73	-	-	165	8	375	4.316
runderen	507	-	-	-	-	-	-	114	249	870	2.641
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	180	-	22	202	209
kippen	1.005	-	-	-	177	-	714	13.905	16.118	31.919	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	1.097	-	-	-	-	-	6.855	10.044	11.359	29.355	30.152
reptielen	56	-	-	-	-	-	-	-	123	179	179
amfibieën	86	-	-	700	24	-	668	-	484	1.962	1.978
vissen	1.137	210	-	148	1.003	-	894	506	17.544	21.442	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	21.010	52.130	24.169	32.233	61.035	944	13.762	25.372	92.442	323.097	578.123
Totaal 2007	17.938	47.464	22.996	30.894	58.845	1.408	8.873	14.182	94.551	297.151	597.605
Totaal 2006	15.504	55.394	22.504	30.064	57.106	879	7.560	12.196	89.314	290.521	603.741
Totaal 2005	12.392	55.004	23.516	27.835	52.558	356	10.507	9.227	91.840	283.235	612.809

Tabel 3GGO

Genetisch gemodificeerde dieren

Diersoort	Hoofddoel van de proef					Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of ijking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag	
muizen	5.847	344	-	1.511	73.387	81.089
ratten	84	-	-	2	198	284
konijnen	81	-	-	-	-	81
amfibieën	-	-	-	-	225	225
vissen	-	-	-	-	1.418	1.418
Totaal 2008	6.012	344	-	1.513	75.228	83.097
Totaal 2007	5.991	133	-	1.655	69.479	77.258
Totaal 2006	6.058	439	-	277	74.384	81.158
Totaal 2005	5.758	1.017	-	790	74.043	81.608

Tabel 3GGO

Genetisch gemodificeerde dieren

Diersoort	Mate van ongerief						Totaal
	Aan het dier is ten gevolge van de proef het volgende ongerief berokkend:						
	Gering	Gering/matig	Matig	Matig/ernstig	Ernstig	Zéér ernstig	
muizen	34.213	20.067	15.970	7.847	2.977	15	81.089
ratten	123	10	55	86	8	2	284
konijnen	-	-	-	81	-	-	81
amfibieën	225	-	-	-	-	-	225
vissen	432	-	62	-	924	-	1.418
Totaal 2008	34.993	20.077	16.087	8.014	3.909	17	83.097
Totaal 2007	38.626	14.637	13.695	8.143	2.157	-	77.258
Totaal 2006	40.159	14.800	16.711	7.330	2.124	34	81.158
Totaal 2005	45.181	11.616	15.343	7.085	2.318	65	81.608

Tabel 4 Diersoort / belang van de proef¹

Diersoort	Belang van de proef		Totaal
	De proef was, direct of indirect, gericht op het belang van de gezondheid of voeding van mens of dier		
	Ja	Neen	
muizen	278.169	-	278.169
ratten	121.535	-	121.535
hamsters	3.442	-	3.442
cavia's	8.116	-	8.116
andere knaagdieren	2.439	-	2.439
konijnen	7.712	-	7.712
honden	2.061	-	2.061
katten	303	-	303
fretten	561	-	561
andere vleeseters	10	-	10
prosimians	-	-	-
nieuwe wereldapen	81	-	81
oude wereldapen	414	-	414
mensapen	-	-	-
paarden	2.852	-	2.852
varkens	11.939	-	11.939
geiten	387	-	387
schapen	4.316	-	4.316
runderen	2.641	-	2.641
andere zoogdieren	209	-	209
kippen	70.996	-	70.996
kwartels	-	-	-
andere vogels	30.152	-	30.152
reptielen	179	-	179
amfibieën	1.978	-	1.978
vissen	27.631	-	27.631
cyclostomata	-	-	-
Totaal 2008	578.123	-	578.123
Totaal 2007	597.605	-	597.605
Totaal 2006	603.717	24	603.741
Totaal 2005	612.682	127	612.809

¹ Als een dierproef niet van direct of indirect belang is voor de gezondheid van mens of dier, is op grond van artikel 2 van de Wod een speciale vergunning nodig, tenzij het onderzoek is gericht op de beantwoording van een wetenschappelijke vraag. In 2008 is onder een dergelijke vergunning geen dierproef geregistreerd.

Tabel 5

Diersoort / wettelijke bepalingen¹

Diersoort	Wettelijke bepalingen							Totaal
	Geen wettelijke bepaling die de uitvoerder of de opdrachtgever verplichte de proef te verrichten	Een wettelijke bepaling die alleen geldt in Nederland	Een wettelijke bepaling die alleen geldt in één andere Lidstaat van de Europese Unie (EU)	Wettelijke bepalingen (incl. Europese Farmacopee) die gelden voor Lidstaten van de EU	Wettelijke bepalingen die gelden voor Lidstaten van de Raad van Europa niet behorende tot EU	Een andere wettelijke bepaling	Eén of andere combinatie van voorgaande mogelijkheden	
muizen	248.669	92	4	2.725	-	1.978	24.701	278.169
ratten	65.753	-	77	4.000	-	776	50.929	121.535
hamsters	841	-	-	-	-	-	2.601	3.442
cavia's	4.782	-	126	543	-	180	2.485	8.116
andere knaagdieren	2.439	-	-	-	-	-	-	2.439
konijnen	1.557	-	24	1	-	-	6.130	7.712
honden	889	-	118	-	-	-	1.054	2.061
katten	117	-	27	-	-	-	159	303
fretten	507	-	-	-	-	-	54	561
andere vleeseters	10	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	81	-	-	-	-	-	-	81
oude wereldapen	411	-	-	-	-	-	3	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	2.597	-	-	-	-	-	255	2.852
varkens	8.554	-	21	-	-	-	3.364	11.939
geiten	387	-	-	-	-	-	-	387
schapen	4.010	-	2	-	-	-	304	4.316
runderen	1.770	-	175	-	-	6	690	2.641
andere zoogdieren	209	-	-	-	-	-	-	209
kippen	39.316	60	645	-	-	-	30.975	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	29.355	-	273	-	-	-	524	30.152
reptielen	179	-	-	-	-	-	-	179
amfibieën	1.978	-	-	-	-	-	-	1.978
vissen	24.628	105	-	-	-	-	2.898	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	439.039	257	1.492	7.269		2.940	127.126	578.123
Totaal 2007	429.759	1.508	665	13.886	375	3.587	147.825	597.605
Totaal 2006	425.946	811	2.744	13.946	438	3.980	155.876	603.741
Totaal 2005	434.454	547	2.503	16.089	420	2.261	156.535	612.809

¹ Wettelijke bepalingen kunnen zowel nationale als internationale vereisten zijn, zoals onder andere op basis van: de Geneesmiddelenwet, de Diergeneesmiddelenwet, de Hinderwet, de Wet Milieugevaarlijke stoffen, de Bestrijdingsmiddelenwet, de Wet op de Medische Hulpmiddelen, het Rijksvaccinatie Programma, EU-Richtlijn 2001/82, EU-Richtlijnen Schelpdierenproducten (91/492/EEG en 91/493/EEG), de FDA en de WHO.

Tabel 6

Diersoort / toxicologisch onderzoek

Diersoort	Toxicologisch onderzoek											Totaal
	Geén toxicologisch of ander veiligheidsonderzoek	Acuut toxiciteitonderzoek gepaard met letaliteit	Acuut toxiciteitonderzoek in de vorm van een LD50 of LC50	Overig acuut onderzoek (geen letale methode)	Subacuut toxiciteitonderzoek	Subchronisch en chronisch toxiciteitonderzoek	Carcinogentiteitonderzoek	Mutageniteitonderzoek	Reproductieonderzoek (segment I of III)	Teratogentiteitonderzoek (segment II)	Overig toxiciteitonderzoek	
muizen	270.647	251	-	124	2.247	40	106	1.026	360	2.293	1.075	278.169
ratten	97.220	1.003	-	1.021	3.817	3.231	-	553	5.539	7.844	1.307	121.535
hamsters	3.410	-	-	-	22	-	-	-	-	-	10	3.442
cavia's	7.933	-	-	108	55	-	-	-	-	-	20	8.116
andere knaagdieren	2.439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.439
konijnen	3.169	-	-	549	391	428	-	-	2.084	-	1.091	7.712
honden	1.371	-	-	2	243	250	-	-	-	-	195	2.061
katten	241	-	-	-	-	-	-	-	-	-	62	303
fretten	561	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	561
andere vleeseters	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81
oude wereldapen	414	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	2.852	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.852
varkens	11.751	-	-	13	-	-	-	-	-	-	175	11.939
geiten	387	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	387
schapen	4.316	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.316
runderen	2.641	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.641
andere zoogdieren	209	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209
kippen	70.996	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	30.152	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30.152
reptielen	179	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179
amfibieën	1.978	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.978
vissen	24.220	421	1.198	892	599	301	-	-	-	-	-	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	537.177	1.675	1.198	2.709	7.374	4.250	106	1.579	7.983	10.137	3.935	578.123
Totaal 2007	543.228	1.143	590	3.598	6.909	8.328	23	1.365	10.909	17.306	4.206	597.605
Totaal 2006	554.622	2.204	937	3.680	8.939	3.224	77	1.390	12.984	12.156	3.528	603.741
Totaal 2005	572.170	2.000	1.465	2.792	6.725	4.669	236	2.906	6.629	7.525	5.692	612.809

Tabel 7

Diersoort/ bijzondere technieken

Diersoort	Bijzondere technieken							
	Geen van de genoemde technieken of ingrepen	Het doden van het dier zonder voorafgaande handeling	Het toedienen van stoffen met curareachtige werking zonder gelijktijdige anesthesie	Ingrepen / technieken voor het vervaardigen van een genetisch gemodificeerd dier ⁴	Het toedienen van stoffen via de luchtwegen	Het toedienen van stoffen op het oog	Het toedienen van stoffen op ander slijmvlies of de huid	Het opwekken van huidsensibilisaties
muizen	139.178	36.631	-	12.052	1.939	-	588	2.794
ratten	96.166	12.428	-	72	825	-	563	25
hamsters	646	2	-	-	-	-	22	-
cavia's	2.901	1.732	-	-	118	-	26	1.497
andere knaagdieren	2.398	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	5.313	111	-	-	3	186	249	-
honden	1.715	42	-	-	34	-	-	-
katten	303	-	-	-	-	-	-	-
fretten	178	-	-	-	-	-	2	-
andere vleeseters	10	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	38	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	264	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	2.577	-	-	-	-	-	-	-
varkens	7.502	41	-	-	40	-	10	-
geiten	380	3	-	-	-	-	-	-
schapen	3.879	56	-	-	-	-	-	-
runderen	2.122	-	-	-	-	-	-	27
andere zoogdieren	197	-	-	-	-	-	-	-
kippen	30.987	4.920	-	-	292	-	160	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	28.975	385	-	-	20	-	-	-
reptielen	179	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	1.440	538	-	-	-	-	-	-
vissen	22.911	3.502	-	62	-	-	153	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	350.259	60.391	-	12.186	3.271	186	1.773	4.343
Totaal 2007	349.572	64.454	-	13.277	2.239	224	1.222	3.240
Totaal 2006	364.576	56.723	-	11.145	2.623	200	1.505	4.068
Totaal 2005	376.086	55.144	-	15.455	2.488	198	1.830	4.670

⁴ De categorie "ingrepen/technieken voor het vervaardigen van een genetisch gemodificeerd dier" betreft handelingen die onder het Besluit Biotechnologie bij dieren vallen en worden toegepast bij het vervaardigen van een nieuwe lijn met een genetische modificatie middels biotechnologische handelingen. Het betreft dus niet het continueren van reeds ontwikkelde stammen of lijnen. Voor het vervaardigen van genetisch gemodificeerde dieren werden de volgende technieken gebruikt:

1. het induceren van superovulatie en het verzamelen van eicellen;
2. het vasectomeren van de mannelijke dieren;
3. het, onder anesthesie, inbrengen van de embryo's in de draagmoeders;
4. het vaststellen of het dier genetisch gemodificeerd is (bloedafname, staartknip, oorknip of teenknip);
5. of een andere met ongerief gepaard gaande handeling/techniek met vergelijkbaar doel.

De technieken 1 t/m 3 worden toegepast op niet-genetisch gemodificeerde dieren.

Bijzondere technieken									
Bestraling met schadelijke effecten	Het toedienen van traumatische fysieke of chemische prikkels aan het centrale zenuwstelsel of de zintuigen	Het toedienen van traumatische psychische prikkels	Het opwekken van ontstekingen / infecties	Het opwekken van verbrandingen, fracturen of ander letsel (traumatisch)	Het opwekken van poly- en monoklonale antistoffen	Het produceren van monoklonale antistoffen	Meer dan een van de vermelde mogelijkheden	Fokdieren met ongerief	Totaal
7.767	9.955	146	40.806	445	13.318	-	726	11.824	278.169
549	1.300	811	4.518	130	4.118	-	30	-	121.535
-	9	-	2.763	-	-	-	-	-	3.442
-	92	-	35	-	1.715	-	-	-	8.116
-	-	-	41	-	-	-	-	-	2.439
-	-	-	29	-	1.821	-	-	-	7.712
-	-	-	157	-	113	-	-	-	2.061
-	-	-	-	-	-	-	-	-	303
-	-	-	273	-	108	-	-	-	561
-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	40	-	-	-	-	-	81
4	-	-	146	-	-	-	-	-	414
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	199	-	76	-	-	-	2.852
-	-	-	2.328	-	2.018	-	-	-	11.939
-	-	-	-	4	-	-	-	-	387
-	-	-	98	-	283	-	-	-	4.316
-	-	-	231	-	261	-	-	-	2.641
-	-	-	-	-	12	-	-	-	209
-	-	-	19.193	-	15.444	-	-	-	70.996
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	664	-	108	-	-	-	30.152
-	-	-	-	-	-	-	-	-	179
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.978
-	-	-	1.003	-	-	-	-	-	27.631
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8320	11.356	960	72.524	579	39.395	-	756	11.824	578.123
8.311	11.317	1.035	81.586	903	45.506	-	5.338	9.381	597.605
6.427	11.213	609	83.326	826	48.525	-	7.375	4.600	603.741
6.432	1.896	293	83.423	55	51.856	-	8.406	4.577	612.809

Tabel 8

Diersoort/ anesthesie

Diersoort	Anesthesie				Totaal
	Is niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	Is niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	Is niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	Is wel toegepast	
muizen	134.243	8.978	34	134.914	278.169
ratten	79.353	2.985	135	39.062	121.535
hamsters	2.623	-	-	819	3.442
cavia's	4.309	-	-	3.807	8.116
andere knaagdieren	1.648	-	-	791	2.439
konijnen	6.820	-	-	892	7.712
honden	1.830	-	-	231	2.061
katten	297	-	-	6	303
fretten	73	-	-	488	561
andere vleeseters	2	-	-	8	10
prosimians	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	5	-	-	76	81
oude wereldapen	212	-	-	202	414
mensapen	-	-	-	-	-
paarden	2.738	-	-	114	2.852
varkens	9.791	580	-	1.568	11.939
geiten	202	-	-	185	387
schapen	4.008	-	-	308	4.316
runderen	2.435	40	-	166	2.641
andere zoogdieren	209	-	-	-	209
kippen	68.797	351	563	1.285	70.996
kwartels	-	-	-	-	-
andere vogels	29.874	-	-	278	30.152
reptielen	179	-	-	-	179
amfibieën	1.533	-	-	445	1.978
vissen	15.978	4.037	12	7.604	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-
Totaal 2008	367.159	16.971	744	193.249	578.123
Totaal 2007	381.080	28.399	1.115	187.011	597.605
Totaal 2006	393.482	16.733	544	192.982	603.741
Totaal 2005	403.499	16.598	992	191.720	612.809

Tabel 9

Diersoort/ pijnbestrijding

Diersoort	Pijnbestrijding				Totaal
	Is niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	Is niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	Is niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	Is wel toegepast	
muizen	216.365	27.957	3.230	30.617	278.169
ratten	93.285	8.035	103	20.112	121.535
hamsters	2.513	861	-	68	3.442
cavia's	7.764	77	-	275	8.116
andere knaagdieren	2.091	-	-	348	2.439
konijnen	6.365	773	-	574	7.712
honden	1.685	284	-	92	2.061
katten	222	78	-	3	303
fretten	333	166	-	62	561
andere vleeseters	8	-	-	2	10
prosimians	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	41	-	-	40	81
oude wereldapen	388	-	-	26	414
mensapen	-	-	-	-	-
paarden	2.641	141	-	70	2.852
varkens	9.247	1.932	26	734	11.939
geiten	206	-	-	181	387
schapen	3.949	221	-	146	4.316
runderen	2.437	79	-	125	2.641
andere zoogdieren	209	-	-	-	209
kippen	64.946	5.257	489	304	70.996
kwartels	-	-	-	-	-
andere vogels	29.895	226	-	31	30.152
reptielen	179	-	-	-	179
amfibieën	1.951	-	-	27	1.978
vissen	23.771	1.817	89	1.954	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-
Totaal 2008	470.491	47.904	3.937	55.791	578.123
Totaal 2007	492.061	48.652	6.445	50.447	597.605
Totaal 2006	502.772	51.662	3.553	45.754	603.741
Totaal 2005	511.967	51.257	4.999	44.586	612.809

Tabel 10

Diersoort / mate van ongerief

Diersoort	Mate van ongerief						Totaal
	Gering	Gering / matig	Matig	Matig / ernstig	Ernstig	Zéér ernstig	
muizen	88.564	67.628	74.939	32.049	14.930	59	278.169
ratten	32.473	42.503	34.086	10.007	2.420	46	121.535
hamsters	263	1.983	330	11	855	-	3.442
cavia's	2.035	2.738	1.630	1.574	137	2	8.116
andere knaagdieren	1.006	939	494	-	-	-	2.439
konijnen	2.007	2.308	2.810	490	97	-	7.712
honden	560	837	470	128	66	-	2.061
katten	140	61	101	-	1	-	303
fretten	85	20	242	126	88	-	561
andere vleeseters	-	2	2	6	-	-	10
prosimians	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	1	45	15	20	-	81
oude wereldapen	37	142	189	39	7	-	414
mensapen	-	-	-	-	-	-	-
paarden	702	1.384	656	106	4	-	2.852
varkens	1.293	2.819	6.499	1.141	187	-	11.939
geiten	25	202	82	61	17	-	387
schapen	2.825	538	637	248	68	-	4.316
runderen	1.029	492	950	138	32	-	2.641
andere zoogdieren	180	18	-	11	-	-	209
kippen	22.839	30.994	11.570	4.635	958	-	70.996
kwartels	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	24.049	2.986	2.776	254	13	74	30.152
reptielen	59	120	-	-	-	-	179
amfibieën	1.299	668	11	-	-	-	1.978
vissen	13.127	5.498	6.315	1.619	1.072	-	27.631
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	194.597	164.881	144.834	52.658	20.972	181	578.123
Totaal 2007	204.040	172.762	150.289	51.890	18.558	66	597.605
Totaal 2006	200.437	175.290	147.647	59.702	20.601	64	603.741
Totaal 2005	217.440	179.070	134.563	53.932	27.509	295	612.809

Tabel 11

Diersoort / toestand van de dieren na de proef

Diersoort	Toestand van de dieren na de proef			Totaal
	Het dier is gestorven of gedood tijdens of ter beëindiging van de proef	Het dier is gedood na beëindiging van de proef omdat er geen passende bestemming was	Het dier is na beëindiging van de proef in leven gelaten	
muizen	265.780	6.227	6.162	278.169
ratten	111.877	4.218	5.440	121.535
hamsters	3.317	28	97	3.442
cavia's	7.659	47	410	8.116
andere knaagdieren	1.989	-	450	2.439
konijnen	6.413	1.070	229	7.712
honden	987	9	1.065	2.061
katten	118	3	182	303
fretten	470	-	91	561
andere vleeseters	2	-	8	10
prosimians	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	77	-	4	81
oude wereldapen	136	-	278	414
mensapen	-	-	-	-
paarden	185	-	2.667	2.852
varkens	5.445	94	6.400	11.939
geiten	190	-	197	387
schapen	767	79	3.470	4.316
runderen	760	101	1.780	2.641
andere zoogdieren	10	-	199	209
kippen	58.886	8.613	3.497	70.996
kwartels	-	-	-	-
andere vogels	3.143	376	26.633	30.152
reptielen	-	-	179	179
amfibieën	1.326	-	652	1.978
vissen	18.494	2.454	6.683	27.631
cyclostomata	-	-	-	-
Totaal 2008	488.031	23.319	66.773	578.123
Totaal 2007	506.071	30.089	61.445	597.605
Totaal 2006	521.816	24.426	57.499	603.741
Totaal 2005	510.041	43.533	59.235	612.809

Tabel 12 Doel van de proef / bijzonderheid dier

Doel van de proef

Ten behoeve van de toepassing bij de mens:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Ten behoeve van de toepassing bij het dier:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Onderzoek naar de schadelijkheid van:

stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu
andere stoffen dan hierboven bedoeld

Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:

ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)
ziekten bij het dier
andere lichamelijke kenmerken bij het dier
ziekten of kenmerken bij planten
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:

kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)
hart - en vaatziekten bij de mens
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens
andere ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens
het gedrag van dieren
ziekten bij dieren
een andere wetenschappelijke vraag

Totaal 2008

	Bijzonderheid dier				Totaal
	Gewoon dier	Genetisch gemodificeerd dier	Uit de wilde fauna	In het vrije veld (biotoop)	
	16.081	773	-	-	16.854
	13.842	218	-	-	14.060
	48.534	4.781	-	-	53.315
	46.144	14	-	-	46.158
	3.363	122	-	-	3.485
	155	-	-	-	155
	199	5	-	-	204
	23.960	-	-	-	23.960
	51.311	21	-	-	51.332
	1.074	54	-	-	1.128
	2.645	-	-	-	2.645
	252	24	-	-	276
	316	-	-	-	316
	-	-	-	-	-
	5.220	-	-	-	5.220
	15.325	-	-	-	15.325
	56	-	-	-	56
	-	-	-	-	-
	5.066	344	-	-	5.410
	339	-	-	-	339
	-	-	-	-	-
	2.693	-	-	2.778	5.471
	58	-	-	-	58
	203	-	-	-	203
	-	-	-	-	-
	9.051	-	-	-	9.051
	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	5
	19.457	1.513	40	-	21.010
	28.539	23.501	90	-	52.130
	13.219	10.950	-	-	24.169
	23.668	8.565	-	-	32.233
	40.769	19.936	-	330	61.035
	830	114	-	-	944
	6.950	374	3.597	2.841	13.762
	15.493	145	6	9.728	25.372
	68.750	11.643	2.966	9.083	92.442
	463.567	83.097	6.699	24.760	578.123

Tabel 13 Doel van de proef / herkomst dieren en hergebruik

Doel van de proef

Ten behoeve van de toepassing bij de mens:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Ten behoeve van de toepassing bij het dier:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Onderzoek naar de schadelijkheid van:

stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden
stoffen bestemd voor gebruik als cosmeticum of toiletartikel
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu
andere stoffen dan hierboven bedoeld

Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:

ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)
ziekten bij het dier
andere lichamelijke kenmerken bij het dier
ziekten of kenmerken bij planten
Het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van
handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:

kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)
hart - en vaatziekten bij de mens
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens
andere ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens
het gedrag van dieren
ziekten bij dieren
een andere wetenschappelijke vraag

Totaal 2008

	Herkomst dieren en hergebruik							Totaal
	Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in Nederland	Van een geregistreerd fok- of toeleveringsbedrijf in een andere EU Lid-Staat	Van een niet geregistreerde instelling in Nederland	Van een niet geregistreerde instelling in een andere EU Lid-Staat	Andere herkomst	Het dier is in het registratiejaar voor de eerste keer hergebruikt	Het dier is in het registratiejaar meer dan één keer hergebruikt	
	14.791	751	1.197	9	-	104	2	16.854
	10.466	78	2.733	-	-	387	396	14.060
	44.291	3.546	478	15	489	3.053	1.443	53.315
	46.146	-	-	-	-	10	2	46.158
	3.403	-	72	-	-	2	8	3.485
	144	11	-	-	-	-	-	155
	169	-	24	-	-	11	-	204
	3.967	112	19.664	160	-	57	-	23.960
	26.474	3.393	21.142	155	-	149	19	51.332
	354	16	718	-	6	18	16	1.128
	2.645	-	-	-	-	-	-	2.645
	62	-	20	-	-	80	114	276
	-	-	-	-	316	-	-	316
	-	-	-	-	-	-	-	-
	5.172	-	-	-	48	-	-	5.220
	14.934	-	391	-	-	-	-	15.325
	56	-	-	-	-	-	-	56
	-	-	-	-	-	-	-	-
	5.404	6	-	-	-	-	-	5.410
	339	-	-	-	-	-	-	339
	-	-	-	-	-	-	-	-
	1.673	-	992	-	2.778	28	-	5.471
	42	-	16	-	-	-	-	58
	203	-	-	-	-	-	-	203
	-	-	-	-	-	-	-	-
	9.051	-	-	-	-	-	-	9.051
	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	5
	12.868	199	1.698	120	572	2.589	2.964	21.010
	50.288	1.431	78	-	311	22	-	52.130
	23.064	178	849	-	75	3	-	24.169
	31.361	223	37	-	58	554	-	32.233
	56.571	3.536	163	-	498	242	25	61.035
	917	-	27	-	-	-	-	944
	6.716	-	269	-	3.576	3.201	-	13.762
	5.779	106	7.722	3	11.623	105	34	25.372
	53.350	303	23.439	-	13.768	1.452	130	92.442
	430.705	13.889	81.729	462	34.118	12.067	5.153	578.123

Tabel 14 Doel van de proef / belang van de proef

Doel van de proef	BELANG VAN DE PROEF		Totaal
	De proef was, direct of indirect, gericht op het belang van de gezondheid of voeding van mens of dier		
	Ja	Neen	
Ten behoeve van de toepassing bij de mens:			
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	16.854	-	16.854
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	14.060	-	14.060
de ontwikkeling van geneesmiddelen	53.315	-	53.315
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	46.158	-	46.158
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen	3.485	-	3.485
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	155	-	155
andere ijkingen	204	-	204
Ten behoeve van de toepassing bij het dier:			
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	23.960	-	23.960
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	51.332	-	51.332
de ontwikkeling van geneesmiddelen	1.128	-	1.128
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	2.645	-	2.645
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	276	-	276
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	316	-	316
andere ijkingen	-	-	-
Onderzoek naar de schadelijkheid van:			
stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	5.220	-	5.220
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	15.325	-	15.325
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	56	-	56
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	5.410	-	5.410
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	339	-	339
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu	5.471	-	5.471
andere stoffen dan hierboven bedoeld	58	-	58
Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:			
ziekten bij de mens	203	-	203
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)	-	-	-
ziekten bij het dier	9.051	-	9.051
andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-
ziekten of kenmerken bij planten	5	-	5
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop	21.010	-	21.010
Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:			
kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)	52.130	-	52.130
hart - en vaatziekten bij de mens	24.169	-	24.169
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	32.233	-	32.233
andere ziekten bij de mens	61.035	-	61.035
andere lichamelijke kenmerken bij de mens	944	-	944
het gedrag van dieren	13.762	-	13.762
ziekten bij dieren	25.372	-	25.372
een andere wetenschappelijke vraag	92.442	-	92.442
Totaal 2008	578.123	-	578.123

Tabel 15 Doel van de proef / mate van ongerief

Doel van de proef	Mate van ongerief						Totaal
	Gering	Gering / matig	Matig	Matig / ernstig	Ernstig	Zeernstig	
Ten behoeve van de toepassing bij de mens:							
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	1.574	4.655	7.525	2.094	1.006	-	16.854
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	3.168	4.156	4.819	496	1.421	-	14.060
de ontwikkeling van geneesmiddelen	6.813	14.348	24.454	6.721	942	37	53.315
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	21.109	24.884	90	64	11	-	46.158
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen	945	1.109	1.082	295	52	2	3.485
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	4	44	85	20	-	2	155
andere ijkingen	35	52	21	96	-	-	204
Ten behoeve van de toepassing bij het dier:							
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	1.369	11.176	6.608	4.233	502	72	23.960
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	7.727	20.351	13.519	2.684	7.049	2	51.332
de ontwikkeling van geneesmiddelen	375	229	395	110	17	2	1.128
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	-	2.629	13	3	-	-	2.645
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	171	38	46	21	-	-	276
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	-	316	-	-	-	-	316
andere ijkingen	-	-	-	-	-	-	-
Onderzoek naar de schadelijkheid van:							
stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	3.907	519	601	155	38	-	5.220
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	6.816	2.858	5.075	439	137	-	15.325
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	8	-	42	6	-	-	56
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-	-	-	-	-
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	2.274	1.933	1.034	156	13	-	5.410
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	90	77	172	-	-	-	339
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-	-	-	-	-
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu	2.061	58	3.090	246	16	-	5.471
andere stoffen dan hierboven bedoeld	26	21	11	-	-	-	58
Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:							
ziekten bij de mens	-	-	-	203	-	-	203
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)	-	-	-	-	-	-	-
ziekten bij het dier	8.472	2	435	77	65	-	9.051
andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-	-	-	-	-
ziekten of kenmerken bij planten	-	-	5	-	-	-	5
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop	9.017	8.764	2.434	780	15	-	21.010
Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:							
kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)	16.890	11.146	13.845	8.731	1.508	10	52.130
hart - en vaatziekten bij de mens	7.327	4.189	6.349	4.756	1.540	8	24.169
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	11.350	8.962	7.656	3.210	1.055	-	32.233
andere ziekten bij de mens	17.160	11.060	18.252	10.880	3.647	36	61.035
andere lichamelijke kenmerken bij de mens	317	317	258	266	-	-	944
het gedrag van dieren	8.231	3.916	1.464	149	-	2	13.762
ziekten bij dieren	12.344	4.011	7.898	869	250	-	25.372
een andere wetenschappelijke vraag	45.017	23.275	17.556	4.898	1.688	8	92.442
Totaal 2008	194.597	164.881	144.834	52.658	20.972	181	578.123

Tabel 16 Doel van de proef / wettelijke bepalingen

Doel van de proef

Ten behoeve van de toepassing bij de mens:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Ten behoeve van de toepassing bij het dier:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Onderzoek naar de schadelijkheid van:

stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden
stoffen bestemd voor gebruik als cosmeticum of toiletartikel
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu
andere stoffen dan hierboven bedoeld

Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:

ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)
ziekten bij het dier
andere lichamelijke kenmerken bij het dier
ziekten of kenmerken bij planten
Het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:

kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)
hart - en vaatziekten bij de mens
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens
andere ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens
het gedrag van dieren
ziekten bij dieren
een andere wetenschappelijke vraag

Totaal 2008

	Wettelijke bepalingen							Totaal
	Geen wettelijke bepaling die de uitvoerder of de opdrachgever verplichtte de proef te verrichten	Een wettelijke bepaling die alleen geldt in Nederland	Een wettelijke bepaling die alleen geldt in één andere Lidstaat van de EU	Wettelijke bepalingen (incl. Europese Farmacopee) die gelden voor Lidstaten van de EU	Wettelijke bepalingen die gelden voor Lidstaten van de Raad van Europa niet behorende tot de Europese Unie	Een andere wettelijke bepaling	Één of andere combinatie van voorgaande mogelijkheden	
	15.538	-	24	-	-	-	1.292	16.854
	4.609	-	8	7.269	-	2.162	12	14.060
	42.720	92	-	-	-	32	10.471	53.315
	20.852	-	-	-	-	740	24.566	46.158
	3.485	-	-	-	-	-	-	3.485
	155	-	-	-	-	-	-	155
	204	-	-	-	-	-	-	204
	3.692	-	940	-	-	-	19.328	23.960
	10.541	60	143	-	-	6	40.582	51.332
	378	-	178	-	-	-	572	1.128
	-	-	-	-	-	-	2.645	2.645
	276	-	-	-	-	-	-	276
	316	-	-	-	-	-	-	316
	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	5.220	5.220
	32	-	-	-	-	-	15.293	15.325
	-	-	-	-	-	-	56	56
	-	-	-	-	-	-	-	-
	521	-	122	-	-	-	4.767	5.410
	162	-	77	-	-	-	100	339
	-	-	-	-	-	-	-	-
	3.186	105	-	-	-	-	2.180	5.471
	16	-	-	-	-	-	42	58
	203	-	-	-	-	-	-	203
	-	-	-	-	-	-	-	-
	9.051	-	-	-	-	-	-	9.051
	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	5
	21.010	-	-	-	-	-	-	21.010
	52.130	-	-	-	-	-	-	52.130
	24.169	-	-	-	-	-	-	24.169
	32.233	-	-	-	-	-	-	32.233
	61.035	-	-	-	-	-	-	61.035
	944	-	-	-	-	-	-	944
	13.762	-	-	-	-	-	-	13.762
	25.372	-	-	-	-	-	-	25.372
	92.442	-	-	-	-	-	-	92.442
	439.039	257	1.492	7.269	-	2.940	127.126	578.123

Tabel 17 Doel van de proef / toxicologisch onderzoek

Doel van de proef

Ten behoeve van de toepassing bij de mens:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Ten behoeve van de toepassing bij het dier:

de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten
de ontwikkeling van geneesmiddelen
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen
andere ijkingen

Onderzoek naar de schadelijkheid van:

stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu
andere stoffen dan hierboven bedoeld

Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:

ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)
ziekten bij het dier
andere lichamelijke kenmerken bij het dier
ziekten of kenmerken bij planten
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:

kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)
hart - en vaatziekten bij de mens
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens
andere ziekten bij de mens
andere lichamelijke kenmerken bij de mens
het gedrag van dieren
ziekten bij dieren
een andere wetenschappelijke vraag

Totaal 2008

	Toxicologisch onderzoek											Totaal
	Geén toxicologisch of ander veiligheids-onderzoek	Acuut toxiciteit-onderzoek gepaard met letaliteit	Acuut toxiciteit-onderzoek in de vorm van een LD50 of LC50	Overig acuut onderzoek (geen letale methode)	Subacuut toxiciteit-onderzoek	Subchronisch en chronisch toxiciteitonderzoek	Carcinogeniteit-onderzoek	Mutageniteit-onderzoek	Reproductie-onderzoek (segment I en III)	Teratogeniteit-onderzoek (segment I)	Overig toxiciteit-onderzoek	
	15.916	-	-	134	233	410	-	-	-	-	161	16.854
	14.052	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	14.060
	43.213	156	-	1.033	3.008	2.080	106	673	994	-	2.052	53.315
	45.157	-	-	70	-	-	-	-	-	-	931	46.158
	3.485	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.485
	155	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	155
	72	-	-	-	132	-	-	-	-	-	-	204
	23.960	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23.960
	51.082	250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51.332
	1.022	-	-	3	25	-	-	-	-	-	78	1.128
	2.645	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.645
	276	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	276
	316	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	316
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	144	34	-	217	250	120	-	184	3.568	703	-	5.220
	31	792	365	583	3.017	288	-	375	2.227	7.141	506	15.325
	8	16	-	32	-	-	-	-	-	-	-	56
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	493	6	-	13	110	951	-	305	1.194	2.293	45	5.410
	-	-	-	77	-	100	-	-	-	-	162	339
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2.778	421	833	539	599	301	-	-	-	-	-	5.471
	16	-	-	-	-	-	-	42	-	-	-	58
	203	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	203
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	9.051	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.051
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	21.010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21.010
	52.130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52.130
	24.169	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24.169
	32.233	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32.233
	61.035	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61.035
	944	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	944
	13.762	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.762
	25.372	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25.372
	92.442	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	92.442
	537.177	1.675	1.198	2.709	7.374	4.250	106	1.579	7.983	10.137	3.935	578.123

Tabel 18 Doel van de proef / bijzondere technieken

Doel van de proef	Bijzondere technieken					
	Geen van de genoemde technieken of ingrepen	Het doden van het dier zonder voorafgaande handeling	Het toedienen van stoffen met curatieve werking zonder gelijktijdige anesthesie	Ingrepen / technieken voor het vervaardigen van een genetisch gemodificeerd dier	Via de luchtwegen	Via het oog
Ten behoeve van de toepassing bij de mens:						
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	9.242	95	-	-	333	-
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	5.891	249	-	-	-	-
de ontwikkeling van geneesmiddelen	41.023	1.659	-	244	764	28
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	25.332	20.760	-	-	-	-
de ontwikkeling van medisch hulpmiddelen of toepassingen	2.101	490	-	84	-	-
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	102	-	-	-	-	-
andere ijkingen	186	9	-	-	-	-
Ten behoeve van de toepassing bij het dier:						
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	2.198	260	-	-	-	-
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	16.923	1.220	-	-	-	-
de ontwikkeling van geneesmiddelen	802	130	-	-	-	-
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	2.645	-	-	-	-	-
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	235	-	-	-	-	-
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	-	-	-	-	-	-
andere ijkingen	-	-	-	-	-	-
Onderzoek naar de schadelijkheid van:						
stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	4.974	-	-	-	25	3
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	12.897	5	-	-	613	152
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	-	8	-	-	48	-
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-	-	-	-
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	4.236	1.032	-	-	-	3
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	339	-	-	-	-	-
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-	-	-	-
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu	5.324	-	-	-	-	-
andere stoffen dan hierboven bedoeld	58	-	-	-	-	-
Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:						
ziekten bij de mens	-	-	-	-	-	-
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)	-	-	-	-	-	-
ziekten bij het dier	395	-	-	-	-	-
andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-	-	-	-
ziekten of kenmerken bij planten	5	-	-	-	-	-
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop	19.767	1.144	-	-	-	-
Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:						
kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)	31.104	2.976	-	3.562	377	-
hart -en vaatziekten bij de mens	19.202	2.640	-	-	27	-
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	19.526	6.644	-	3.292	-	-
andere ziekten bij de mens	25.210	7.733	-	691	623	-
andere lichamelijke kenmerken bij de mens	513	139	-	-	-	-
het gedrag van dieren	13.395	267	-	-	-	-
ziekten bij dieren	16.695	1.297	-	-	322	-
een andere wetenschappelijke vraag	69.939	11.634	-	4.313	139	-
Totaal 2008	350.259	60.391	-	12.186	3.271	186

	Bijzondere technieken											Totaal
	Op andere slijmvliezen of de huid	Het opwekken van huidsensibilisaties	Bestraling met schadelijke effecten	Het toedienen van traum. fys. of chem. prikkels aan het centrale zenuwstelsel of de zintuigen	Het toedienen van traumatiserende psychische prikkels	Het opwekken van ontstekingen/infecties	Het opwekken van verbrandingen, fracturen of ander letsel	Het opwekken van poly- en monoklonale antistoffen	Het produceren van monoklonale antistoffen	Meer dan een van de vermelde mogelijkheden	Fokken met ongerief	
	-	22	108	-	-	3.152	35	3.867	-	-	-	16.854
	-	14	-	-	-	-	-	7.264	-	642	-	14.060
	347	901	343	756	112	6.323	12	490	-	-	313	53.315
	-	-	-	-	-	66	-	-	-	-	-	46.158
	-	201	44	44	-	471	50	-	-	-	-	3.485
	-	-	53	-	-	-	-	-	-	-	-	155
	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	204
	-	-	-	-	-	12.337	-	9.165	-	-	-	23.960
	-	1.461	-	250	-	14.108	-	17.370	-	-	-	51.332
	3	25	-	-	-	168	-	-	-	-	-	1.128
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.645
	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	276
	-	-	-	-	-	316	-	-	-	-	-	316
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	174	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.220
	465	1.193	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15.325
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	136	-	-	-	5.410
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	339
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.471
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58
	-	-	-	-	-	163	-	40	-	-	-	203
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	8.476	-	180	-	-	-	-	-	9.051
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	-	-	-	-	-	99	-	-	-	-	-	21.010
	136	-	2.592	336	-	1.965	-	352	-	-	8.730	52.130
	-	-	1.182	95	-	789	48	133	-	-	53	24.169
	-	-	-	634	651	400	-	8	-	-	1.078	32.233
	68	13	2.609	459	169	21.634	119	130	-	114	1.463	61.035
	-	-	21	8	-	-	263	-	-	-	-	944
	-	-	-	-	28	72	-	-	-	-	-	13.762
	176	-	-	-	-	6.867	-	15	-	-	-	25.372
	254	469	1.368	298	-	3.364	52	425	-	-	187	92.442
	1.773	4.343	8.320	11.356	960	72.524	579	39.395	-	756	11.824	578.123

Tabel 19 Doel van de proef / anesthesie

Doel van de proef	Anesthesie				Totaal
	Is niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	Is niet toegepast omdat dit onver- enigbaar was met de proef	Is niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	Is wel toegepast	
Ten behoeve van de toepassing bij de mens:					
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	4.402	-	-	12.452	16.854
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	4.012	-	-	10.048	14.060
de ontwikkeling van geneesmiddelen	31.190	2.204	-	19.921	53.315
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	46.146	2	-	10	46.158
de ontwikkeling van medische hulpmiddelen of toepassingen	1.520	-	-	1.965	3.485
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	140	-	-	15	155
andere ijkingen	152	-	-	52	204
Ten behoeve van de toepassing bij het dier:					
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	21.495	100	-	2.365	23.960
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	35.234	770	563	14.765	51.332
de ontwikkeling van geneesmiddelen	1.026	-	-	102	1.128
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	2.645	-	-	-	2.645
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	136	-	-	140	276
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	316	-	-	-	316
andere ijkingen	-	-	-	-	-
Onderzoek naar de schadelijkheid van:					
stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	5.193	-	-	27	5.220
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	14.886	365	-	74	15.325
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	40	16	-	-	56
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-	-	-
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	4.525	-	-	885	5.410
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	339	-	-	-	339
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-	-	-
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu	2.925	2.168	12	366	5.471
andere stoffen dan hierboven bedoeld	-	-	-	58	58
Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:					
ziekten bij de mens	45	-	-	160	205
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)	-	-	-	-	-
ziekten bij het dier	60	8.581	-	410	9.051
andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-	-	-
ziekten of kenmerken bij planten	5	-	-	-	5
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop	10.641	-	-	10.369	21.010
Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:					
kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)	25.574	30	8	26.518	52.130
hart - en vaatziekten bij de mens	6.010	-	-	18.159	24.169
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	21.565	622	5	10.041	32.233
andere ziekten bij de mens	26.599	193	156	34.085	61.033
andere lichamelijke kenmerken bij de mens	370	-	-	574	944
het gedrag van dieren	12.279	-	-	1.483	13.762
ziekten bij dieren	24.479	246	-	647	25.372
een andere wetenschappelijke vraag	63.210	1.674	-	27.558	92.442
Totaal 2008	367.159	16.971	744	193.249	578.123

Tabel 20 Doel van de proef / pijnbestrijding

Doel van de proef	Pijnbestrijding				Totaal
	Is niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	Is niet toegepast omdat dit onver- enigbaar was met de proef	Is niet toegepast omdat het praktisch niet uitvoerbaar was	Is wel toegepast	
Ten behoeve van de toepassing bij de mens:					
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	14.331	2.171	60	292	16.854
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	11.259	2.565	-	236	14.060
de ontwikkeling van geneesmiddelen	41.535	5.628	186	5.966	53.315
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	46.092	66	-	-	46.158
de ontwikkeling van medische hulpmiddelen of toepassingen	2.443	18	-	1.024	3.485
de productie, controle of ijking van medische hulpmiddelen of toepassingen	140	-	-	15	155
andere ijkingen	22	132	-	50	204
Ten behoeve van de toepassing bij het dier:					
de ontwikkeling van sera, vaccins of ander biologische producten	18.649	5.238	-	73	23.960
productie, controle of ijking van sera, vaccins of andere biologische producten	37.068	13.993	211	60	51.332
de ontwikkeling van geneesmiddelen	1.018	94	-	16	1.128
de productie, controle of ijking van geneesmiddelen	2.645	-	-	-	2.645
de ontwikkeling van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	153	21	-	102	276
de productie, controle of ijking van veterinaire hulpmiddelen of toepassingen	316	-	-	-	316
andere ijkingen	-	-	-	-	-
Onderzoek naar de schadelijkheid van:					
stoffen bestemd voor gebruik in de agrarische sector	4.492	728	-	-	5.220
stoffen bestemd voor gebruik in de industrie	11.545	3.770	10	-	15.325
stoffen bestemd voor gebruik in het huishouden	56	-	-	-	56
stoffen bestemd voor gebruik als cosmetica of toiletartikel	-	-	-	-	-
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor menselijke consumptie	5.251	-	-	159	5.410
stoffen bestemd voor gebruik als toevoegingen in voedingsmiddelen voor dierlijke consumptie	339	-	-	-	339
stoffen die voorkomen in tabak of rookwaren	-	-	-	-	-
stoffen, die schadelijk (kunnen) zijn voor het milieu	5.223	248	-	-	5.471
andere stoffen dan hierboven bedoeld	58	-	-	-	58
Het herkennen of opsporen (anders dan in de uitoefening van de diergeneeskunde op het betrokken dier) van:					
ziekten bij de mens	163	42	-	-	205
andere lichamelijke kenmerken bij de mens (bijvoorbeeld zwangerschap)	-	-	-	-	-
ziekten bij het dier	8.716	105	-	230	9.051
andere lichamelijke kenmerken bij het dier	-	-	-	-	-
ziekten of kenmerken bij planten	5	-	-	-	5
het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop	17.134	426	-	3.450	21.010
Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot:					
kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)	39.331	2.639	1.400	8.760	52.130
hart - en vaatziekten bij de mens	14.789	71	-	9.309	24.169
geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	25.400	649	13	6.171	32.233
andere ziekten bij de mens	45.485	6.867	442	8.239	61.033
andere lichamelijke kenmerken bij de mens	684	-	-	260	944
het gedrag van dieren	13.339	48	-	375	13.762
ziekten bij dieren	24.263	485	430	194	25.372
een andere wetenschappelijke vraag	78.547	1.900	1.185	10.810	92.442
Totaal 2008	470.491	47.904	3.937	55.791	578.123

Registratie dierproeven en proefdieren 2008

Dierproeven bij instellingen van wetenschappelijk onderwijs

Tabel 21

Aantal dieren gebruikt voor proeven bij instellingen van wetenschappelijk onderwijs

Diersoort	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 Landelijk inclusief wetenschappelijk onderwijs	2008 Wetenschappelijk onderwijs ten opzichte van landelijk in %
muizen	138.330	132.530	136.264	137.457	139.774	148.649	278.169	53,4
ratten	52.918	44.042	42.744	43.410	36.155	38.030	121.535	31,3
hamsters	501	867	730	699	642	504	3.442	14,6
cavia's	773	778	664	836	922	661	8.116	8,1
andere knaagdieren	223	138	78	134	177	1.745	2.439	71,5
konijnen	1.565	1.535	1.039	1.998	1.108	940	7.712	12,2
honden	1.184	1.419	1.016	919	419	538	2.061	26,1
katten	313	466	276	166	127	117	303	38,6
fretten	84	188	148	352	249	174	561	31,-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	10	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe Wereldapen	-	6	4	3	3	-	81	-
oude Wereldapen	127	157	219	73	59	55	414	13,3
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	288	173	199	213	336	179	2.852	6,3
varkens	2.147	2.879	2.647	1.127	2.530	2.815	11.939	23,6
geiten	873	1.021	282	346	244	208	387	53,7
schapen	646	820	149	132	107	345	4.316	8,-
runderen	1.090	904	2.989	963	763	771	2.641	29,2
andere zoogdieren	490	-	-	186	138	192	209	91,9
kippen	4.402	5.337	6.083	6.171	5.731	6.504	70.996	9,2
kwartels	82	2	-	-	-	-	-	-
andere vogels	4.265	5.027	5.727	7.980	8.782	21.529	30.152	71,4
reptielen	100	107	7	370	285	179	179	100,-
amfibiën	3.922	3.434	2.592	3.218	2.397	1.978	1.978	100,-
vissen	11.625	17.138	9.172	8.413	9.644	15.229	27.631	55,1
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	225.948	218.968	213.029	215.166	210.592	241.342	578.123	41,7%

Tabel 22

Instellingen van Wetenschappelijk Onderwijs

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	11.469	437	380	5.291	23.663	15.876	18.530	49.861	590	1.048	218	21.286	148.649
ratten	3.333	-	-	3.770	1.570	5.543	12.307	5.376	258	261	11	5.601	38.030
hamsters	-	-	-	66	-	-	9	173	-	19	-	237	504
cavia's	198	-	-	123	-	-	98	163	8	-	-	71	661
andere knaagdieren	16	-	-	-	-	-	27	330	-	1.356	-	16	1.745
konijnen	111	-	-	164	54	380	5	80	61	-	30	55	940
honden	19	-	-	313	-	64	-	8	-	81	53	-	538
katten	6	-	-	111	-	-	-	-	-	-	-	-	117
fretten	69	-	-	89	-	-	-	2	-	-	14	-	174
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	29	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	8	55
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	166	-	-	3	-	-	-	-	-	-	10	-	179
varkens	55	-	-	428	36	293	-	50	6	1.619	127	201	2.815
geiten	53	-	-	22	2	106	-	4	21	-	-	-	208
schapen	82	-	-	97	-	32	-	73	-	-	55	6	345
runderen	12	-	-	502	-	-	-	-	-	-	109	148	771
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	180	-	12	192
kippen	4	-	-	752	-	-	-	177	-	714	3.013	1.844	6.504
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	1.097	-	-	-	-	-	6.855	9.734	3.843	21.529
reptielen	-	-	-	56	-	-	-	-	-	-	-	123	179
amfibieën	-	16	-	86	-	-	700	24	-	668	-	484	1.978
vissen	-	-	-	1.123	90	-	148	1.003	-	894	506	11.465	15.229
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	15.622	453	380	14.093	25.415	22.294	31.824	57.342	944	13.695	13.880	45.400	241.342
Totaal 2007	17.260	210	36	12.371	21.129	21.457	30.632	54.974	1.408	7.907	4.062	39.146	210.592
Totaal 2006	18.454	561	3	10.819	26.208	20.236	29.515	52.284	879	7.367	4.101	44.739	215.166
Totaal 2005	20.647	1.057	6	8.100	22.959	21.061	27.430	49.183	356	9.597	5.611	47.022	213.029

Tabel 23

Academisch Medisch Centrum

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	951	-	-	572	1.413	2.289	901	10.651	-	-	-	3.414	20.191
ratten	32	-	-	227	7	1.082	300	1.371	-	-	-	43	3.062
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	2	40	85	-	54	-	-	-	-	181
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	17	-	-	55	-	34	-	24	-	-	-	7	137
geiten	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	1.000	-	-	856	1.460	3.490	1.201	12.104	-	-	-	3.464	23.575
Totaal 2007	1.295	35	-	376	1.087	3.562	731	11.871	-	-	-	2.779	21.736
Totaal 2006	1.198	60	-	437	1.328	3.075	874	12.180	-	-	-	1.490	20.642
Totaal 2005	1.329	39	-	322	511	2.568	764	4.601	-	-	-	2.733	12.867

Tabel 24

Universiteit van Amsterdam

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	-	-	-	-	-	-	484	-	-	-	-	127	611
ratten	12	-	-	-	-	-	974	17	-	-	-	131	1.134
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	18
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	12	-	-	-	-	-	1.458	17	-	-	-	276	1.763
Totaal 2007	-	-	-	-	-	-	1.376	14	-	24	-	421	1.835
Totaal 2006	-	-	-	-	-	-	1.446	9	-	-	-	80	1.535
Totaal 2005	-	-	-	24	-	-	1.191	2	-	-	-	49	1.266

Tabel 25

Vrije Universiteit Medisch Centrum Amsterdam

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	113	-	-	-	723	567	208	2.367	119	-	-	413	4.510
ratten	83	-	-	14	148	807	1.438	280	20	-	-	154	2.944
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	13
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	4	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	10
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	11
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	21
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibiën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	43	-	-	-	-	43
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	211	-	-	33	871	1.374	1.646	2.690	161	-	-	569	7.555
Totaal 2007	-	-	-	75	1.121	797	1.152	1.783	29	-	-	272	5.229
Totaal 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 26

Vrije Universiteit Amsterdam

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	-	-	-	176	-	-	3.704	-	-	213	-	1.775	5.868
ratten	-	-	-	73	-	-	598	-	-	-	-	291	962
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	27
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	-	-	-	249	-	-	4.302	-	-	213	-	2093	6.857
Totaal 2007	-	40	-	218	-	19	2.405	-	-	21	-	1.500	4.203
Totaal 2006	124	65	-	24	1.199	777	3.866	1.494	78	38	-	2.197	9.862
Totaal 2005	199	-	-	91	1.457	111	3.503	1.967	38	44	-	2.027	9.437

Tabel 27

Universiteit Twente

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	97
ratten	135	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	135
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	232	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	232
Totaal 2007	403	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	413
Totaal 2006	549	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	549
Totaal 2005	378	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	378

Tabel 28

Rijksuniversiteit Groningen

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	754	-	-	326	1.144	1.342	1.100	3.629	-	121	-	3.216	11.632
ratten	523	-	-	981	402	381	711	1.134	-	28	-	1.843	6.003
hamsters	-	-	-	2	-	-	-	-	-	19	-	83	104
cavia's	-	-	-	48	-	-	-	143	-	-	-	-	191
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.356	-	11	1.367
konijnen	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	17	-	23
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	6	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	18	28
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	-	192	355
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	54	-	-	-	-	-	6.799	446	3.598	10.897
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	20
vissen	-	-	-	32	-	-	-	-	-	298	-	22	352
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	1.290	-	-	1.449	1.546	1.723	1.811	4.926	-	8.784	463	8.983	30.975
Totaal 2007	2.126	5	-	1.089	1.285	1.577	2.363	3.674	-	4.485	-	9.599	26.203
Totaal 2006	3.321	-	-	574	1.803	1.468	2.984	2.575	-	4.859	25	7.189	24.798
Totaal 2005	2.493	-	-	747	2.077	1.973	2.327	2.678	-	3.894	36	7.608	23.833

Tabel 29

Leids Universitair Medisch Centrum

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	5.979	-	-	536	4.050	2.010	352	3.010	-	-	-	3.374	19.311
ratten	1.068	-	-	17	50	642	-	305	-	-	-	354	2.436
hamsters	-	-	-	-	-	-	9	173	-	-	-	-	182
cavia's	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29
andere knaagdieren	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
konijnen	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	6	12
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	7.099	-	-	553	4.100	2.654	361	3.488	-	-	-	3.734	21.989
Totaal 2007	7.674	-	-	914	4.032	1.733	372	3.868	-	-	-	2.469	21.062
Totaal 2006	7.983	291	-	267	3.159	3.099	171	4.571	76	-	-	2.621	22.238
Totaal 2005	10.599	873	-	518	3.420	2.949	377	5.257	11	-	-	3.492	27.496

Tabel 30

Universiteit Leiden

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	274	-	-	69	289	2.446	513	107	-	-	-	24	3.722
ratten	11	-	-	52	-	12	441	-	24	-	-	42	582
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	16
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	180	-	-	180
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	187	187
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	40
vissen	-	-	-	171	-	-	-	-	-	-	-	713	884
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	285	-	-	292	289	2.458	954	107	24	180	-	1.022	5.611
Totaal 2007	704	-	-	211	122	2.754	916	92	-	161	34	962	5.956
Totaal 2006	1.400	22	-	139	190	2.038	1.042	119	-	10	104	1.351	6.415
Totaal 2005	1.311	6	-	46	13	2.341	1.663	251	-	20	-	812	6.463

Tabel 31

Universiteit Maastricht

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	139	437	-	385	961	3.569	748	1.090	35	-	-	1.090	8.454
ratten	-	-	-	227	-	1.994	1.411	291	-	27	-	425	4.375
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	20
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	-	-	246	-	4	-	-	-	-	250
honden	-	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-	-	29
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	2	-	-	12	-	41	-	24	-	-	-	-	79
geiten	3	-	-	-	-	106	-	-	-	-	-	-	109
schapen	-	-	-	-	-	-	-	73	-	-	-	-	73
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	37	-	-	-	-	37
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	144	437	-	624	961	5.985	2.159	1.539	35	27	-	1.515	13.426
Totaal 2007	410	112	-	489	655	5.880	1.232	1.316	351	187	-	1.238	11.870
Totaal 2006	593	123	-	48	999	5.547	1.060	1.162	119	93	-	466	10.210
Totaal 2005	359	103	-	72	758	4.944	671	638	213	9	-	324	8.091

Tabel 32

Radboud Universiteit Nijmegen

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	1.021	-	180	1.024	4.357	130	490	6.911	-	52	-	1.378	15.543
ratten	1.190	-	-	723	463	-	1.195	477	-	-	-	758	4.806
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	71	-	-	-	14	-	-	22	60	-	-	12	179
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	7	-	-	15	24	-	-	-	-	-	-	-	46
geiten	50	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	52
schapen	82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	88
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	8
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	700	4	-	668	-	417	1.789
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	279	279
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	2.556	-	180	1.766	4.860	130	2.385	7414	60	720	-	2.861	22932
Totaal 2007	2.222	-	36	447	2.820	156	2.580	5.326	-	800	-	2.326	16.713
Totaal 2006	1.922	-	3	984	5.095	140	2.585	8.826	60	20	-	10.145	29.780
Totaal 2005	2.771	-	3	1.012	6.182	242	877	9.645	-	379	-	11.985	33.096

Tabel 33

Universitair Medisch Centrum Utrecht

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	601	-	-	127	2.509	1.743	3.227	1.318	89	233	-	858	10.705
ratten	97	-	-	168	64	300	3.249	649	-	-	-	71	4.598
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	64
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	28	-	-	18	-	12	-	-	-	-	-	19	77
honden	11	-	-	-	-	35	-	8	-	-	-	-	54
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	5	-	-	44	-	83	-	-	-	-	-	-	132
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	2	-	32	-	-	-	-	-	-	34
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	786	-	-	359	2.573	2.205	6.476	1.975	89	233	-	968	15.664
Totaal 2007	775	-	-	229	1.033	1.935	7.215	2.605	253	-	-	935	14.980
Totaal 2006	602	-	-	230	1.992	1.470	6.419	1.735	-	-	-	1.173	13.621
Totaal 2005	415	-	-	322	2.128	1.872	4.732	1.185	-	-	-	1.883	12.537

Tabel 34

Universiteit Utrecht

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	587	-	-	1.475	145	-	788	3.800	-	48	203	2.721	9.767
ratten	12	-	-	792	-	-	1.941	16	-	206	11	410	3.388
hamsters	-	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	64
cavia's	-	-	-	60	-	-	98	-	-	-	-	51	209
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
konijnen	-	-	-	133	-	-	-	-	-	-	13	-	146
honden	8	-	-	313	-	-	-	-	-	-	53	-	374
katten	-	-	-	111	-	-	-	-	-	-	-	-	111
fretten	-	-	-	89	-	-	-	-	-	-	14	-	103
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	164	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	165
varkens	-	-	-	141	-	-	-	-	-	915	122	-	1.178
geiten	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	22
schapen	-	-	-	95	-	-	-	-	-	-	-	-	95
runderen	12	-	-	483	-	-	-	-	-	-	87	8	590
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
kippen	-	-	-	600	-	-	-	112	-	-	1.267	175	2.154
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	1.043	-	-	-	-	-	-	-	4	1.047
reptielen	-	-	-	56	-	-	-	-	-	-	-	-	56
amfibieën	-	16	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	22
vissen	-	-	-	466	-	-	-	-	-	352	-	1.901	2.719
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	783	16	-	5.950	145	-	2.827	3.928	-	1.521	1.770	5.283	22.223
Totaal 2007	1.155	18	-	6.576	825	-	2.837	3.105	-	685	1.366	5.032	21.599
Totaal 2006	246	-	-	6.672	1.359	-	2.160	3.191	-	380	1.402	4.774	20.184
Totaal 2005	469	-	-	3.516	37	-	3.148	5.220	-	2.130	2.538	3.532	20.590

Tabel 35

Erasmus MC

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	953	-	200	441	8.072	1.452	6.015	16.752	283	381	-	2.557	37.106
ratten	170	-	-	405	436	325	49	724	168	-	-	1.072	3.349
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	138	138
cavia's	-	-	-	2	-	-	-	-	8	-	-	-	10
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	27	-	-	-	-	5	32
konijnen	-	-	-	4	-	35	5	-	-	-	-	-	44
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	69	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	71
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	20	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	6	44
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varkens	-	-	-	113	12	135	-	2	6	-	-	-	268
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
runderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-	38	66
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.288	44	9.332
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
amfibieën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vissen	-	-	-	-	-	-	148	960	-	-	-	-	1108
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	1.212	-	200	965	8.520	1.947	6.244	18.486	465	381	9.288	3.860	51.568
Totaal 2007	430	-	-	778	8.132	2.950	7.353	20.576	674	575	-	5.362	46.830
Totaal 2006	307	-	-	631	8.904	2.461	6.908	16.069	405	455	6	5.894	42.040
Totaal 2005	237	36	3	568	6.312	3.856	8.177	16.854	73	620	34	5.056	41.826

Tabel 36

Wageningen Universiteit

Diersoort	Doel van de proef												Totaal
	Ontwikkeling, productie, controle of jking van vaccins of geneesmiddelen	Onderzoek met betrekking tot mogelijke schadelijke stoffen	Diagnostiek	Onderwijs	Wetenschappelijke vraag met betrekking tot:								
					Kanker bij de mens	Hart- en vaatziekten bij de mens	Geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens	Andere ziekten bij de mens	Andere lichamelijke kenmerken bij de mens	Het gedrag van dieren	Ziekten bij dieren	Een andere wetenschappelijke vraag	
muizen	-	-	-	160	-	328	-	226	64	-	15	339	1.132
ratten	-	-	-	91	-	-	-	112	46	-	-	7	256
hamsters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cavia's	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere knaagdieren	-	-	-	-	-	-	-	330	-	-	-	-	330
konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
honden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	-	-	81
katten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fretten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vleeseters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nieuwe wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
oude wereldapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mensapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paarden	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	10	-	14
varkens	10	-	-	43	-	-	-	-	-	704	5	174	936
geiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
schapen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	-	55
runderen	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	22	140	181
andere zoogdieren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kippen	-	-	-	148	-	-	-	-	-	551	1.746	1.439	3.884
kwartels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
andere vogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	-	-	56
reptielen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	123	123
amfibieën	-	-	-	80	-	-	-	-	-	-	-	-	80
vissen	-	-	-	454	90	-	-	-	-	244	506	8.550	9.844
cyclostomata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2008	12	-	-	997	90	328	-	668	110	1.636	2.359	10.772	16.972
Totaal 2007	66	-	-	969	17	94	100	744	101	969	2.662	6.241	11.963
Totaal 2006	209	-	-	813	180	161	-	353	141	1.512	2.564	7.359	13.292
Totaal 2005	87	-	-	862	64	205	-	885	21	2.501	3.003	7.521	15.149

Registratie dierproeven en proefdieren 2008

Ten behoeve van Defensie

Tabel 37 Dierproeven bij Defensie

Diersoort	Doel van de proef			Totaal
	B-agentia	Therapie, toxicologie, kinetiek en diagnostiek zenuwgassen	Duikmedisch onderzoek	
muizen	123			123
cavia's		180		180
varkens			8	8
Totaal 2008	123	180	8	311

Tabel 38 Dierproeven bij defensie

Diersoort	Mate van ongerief						Totaal
	Gering	Gering / matig	Matig	Matig / ernstig	Ernstig	Zeer ernstig	
muizen	-	15	34	49	25	-	123
cavia's	-	-	66	78	36	-	180
varkens	8	-	-	-	-	-	8
Totaal 2008	8	15	100	127	61	-	311

Bijlage 2

Registratie dierproeven en proefdieren 2008

Tabellen ten behoeve van de Europese Commissie

Table 1

Number of animals used in relation to their place of origin

		Origin versus species					
1.1 Species	1.2 Total	1.3 Animals coming from registered breeding or supplying establishments within the reporting country	1.4 Animals coming from elsewhere in the EC	1.5 Animals coming from Member Countries of the Council of Europe which are parties to the Convention ETS 123 (excluding EC Member States)	1.6 Animals coming from other origins	1.7 Re-used animals	
1.a Mice (<i>Mus musculus</i>)	237.681	228.113	8.160	-	1.408	2.164	
1.b Rats (<i>Rattus norvegicus</i>)	105.780	105.300	231	-	249	2.716	
1.c Guinea-Pigs (<i>Cavia porcellus</i>)	6.062	2.939	3.123	-	-	130	
1.d Hamsters (<i>Mesocricetus</i>)	3.358	3.077	281	-	-	54	
1.e Other Rodents (other Rodentia)	2.439	1.642	73	-	724	-	
1.f Rabbits (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	7.418	6.755	646	-	17	109	
1.g Cats (<i>Felis catus</i>)	253	100	-	-	153	23	
1.h Dogs (<i>Canis familiaris</i>)	1.244	464	208	-	572	268	
1.i Ferrets (<i>Mustela putorius furo</i>)	472	-	193	-	279	20	
1.j Other Carnivores (other Carnivora)	10	-	-	-	10	-	
1.k Horses, donkeys and cross breeds (Equidae)	2.562	3	-	-	2.559	164	
1.l Pigs (<i>Sus</i>)	11.729	4.192	216	-	7.321	125	
1.m Goats (<i>Capra</i>)	229	52	-	-	177	80	
1.n Sheep (<i>Ovis</i>)	3.486	67	-	-	3.419	470	
1.o Cattle (<i>Bos</i>)	2.236	232	35	-	1.969	187	
1.p Prosimians (Prosimia)	-	-	-	-	-	-	
1.q New World Monkeys (Ceboidea)	73	73	-	-	-	8	
1.r Old World Monkeys (Cercopithecoidea)	82	62	16	-	4	202	
1.s Apes (Hominoidea)	-	-	-	-	-	-	
1.t Other Mammals (other Mammalia)	202	-	-	-	202	7	
1.u Quail (<i>Coturnix coturnix</i>)	-	-	-	-	-	-	
1.v Other birds (other Aves)	90.890	12.995	472	-	77.423	4.119	
1.w Reptiles (Reptilia)	121	100	-	-	21	28	
1.x Amphibians (Amphibia)	870	785	-	-	85	482	
1.y Fish (Pisces)	23.859	8.518	126	-	15.215	270	
1.z Total 2008	501.056	375.469	13.780	-	111.807	11.626	

Note 1: Column 1.5 concerns only those Member Countries of the Council of Europe which, at the beginning of the reporting period, are Parties to the Convention ETS 123. Thus an updated list of those countries has to be used when filling this column

Note 2: The number of re-used animals in column 1.7 should be excluded from the total in the column 1.2.

Table 2

Number of animals used in experiments for selected purposes

		Purpose versus species									
2.1 Species		2.2 Biological studies of a fundamental nature	2.3 Research and development of products and devices for human medicine and dentistry and for veterinary medicine(excluding toxicological and other safety evaluations counted in column 2.6)	2.4 Production and quality control of products and devices for human medicine and dentistry	2.5 Production and quality control of products and devices for veterinary medicine	2.6 Toxicological and other safety evaluations (including safety evaluation of products and devices for human medicine and dentistry and for veterinary medicine	2.7 Diagnosis of disease	2.8 Education and training	2.9 Other	2.10 Total	
2.a	Mice	152.304	40.617	5.624	15.653	7.522	8.859	7.102	-	237.681	
2.b	Rats	31.930	15.348	28.320	2.700	23.284	-	4.198	-	105.780	
2.c	Guinea-Pigs	488	373	767	4.181	183	-	70	-	6.062	
2.d	Hamsters	444	330	-	2.539	30	-	15	-	3.358	
2.e	Other Rodents	2.222	217	-	-	-	-	-	-	2.439	
2.f	Rabbits	727	393	16	1.653	4.543	5	81	-	7.418	
2.g	Cats	-	45	-	85	44	-	79	-	253	
2.h	Dogs	157	285	11	187	519	-	85	-	1.244	
2.i	Ferrets	28	414	-	-	-	-	30	-	472	
2.j	Other Carnivores	10	-	-	-	-	-	-	-	10	
2.k	Horses, donkeys and cross breeds	65	377	110	2.007	-	-	3	-	2.562	
2.l	Pigs	5.138	3.693	3	2.283	188	-	424	-	11.729	
2.m	Goats	135	50	-	-	-	-	44	-	229	
2.n	Sheep	133	639	2.576	85	-	-	53	-	3.486	
2.o	Cattle	248	1.012	129	598	-	-	249	-	2.236	
2.p	Prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.q	New World Monkeys	28	45	-	-	-	-	-	-	73	
2.r	Old World Monkeys	21	61	-	-	-	-	-	-	82	
2.s	Apes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.t	Other Mammals	202	-	-	-	-	-	-	-	202	
2.u	Quail	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.v	Other birds	51.806	17.171	4	20.684	-	395	830	-	90.890	
2.w	Reptiles	108	-	-	-	-	-	13	-	121	
2.x	Amphibians	788	-	-	-	-	-	82	-	870	
2.y	Fish	19.503	-	-	-	3.383	-	973	-	23.859	
2.z	Total 2008	266.485	81.070	37.560	52.655	39.696	9.259	14.331	-	501.056	

Table 3

Number of animals used in toxicological and other safety evaluation

3.1 Species	Products versus species									
	3.2 Products/substances or devices for human medicine and dentistry and for veterinary medicine	3.3 Products/substances used or intended to be used mainly in agriculture	3.4 Products/substances used or intended to be used mainly in industry	3.5 Products/substances used or intended to be used mainly in the household	3.6 Products/substances used or intended to be used mainly as cosmetics or toiletries	3.7 Products/substances used or intended to be used mainly as additives in food for human consumption	3.8 Products/substances used or intended to be used mainly as additives in food for animal consumption	3.9 Potential or actual contaminants in the general environment which do not appear in other columns	3.10 Other toxicological or safety evaluations	3.11 Total
3.a Mice	3.224	201	1.499	-	-	2.598	-	-	-	7.522
3.b Rats	5.838	4.193	11.700	48	-	1.286	177	-	42	23.284
3.c Guinea-Pigs	134	-	49	-	-	-	-	-	-	183
3.d Hamsters	30	-	-	-	-	-	-	-	-	30
3.e Other Rodents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.f Rabbits	2.222	634	1.681	-	-	6	-	-	-	4.543
3.g Cats	44	-	-	-	-	-	-	-	-	44
3.h Dogs	471	48	-	-	-	-	-	-	-	519
3.i Ferrets	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.j Other Carnivores	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.k Horses, donkeys and cross breeds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.l Pigs	26	-	-	-	-	-	162	-	-	188
3.m Goats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.n Sheep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.o Cattle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.p Prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.q New World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.r Old World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.s Apes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.t Other Mammals	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.u Quail	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.v Other birds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.w Reptiles	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.x Amphibians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.y Fish	353	-	365	-	-	-	-	2.665	-	3.383
3.z Total 2008	12.342	5.076	15.294	48	-	3.890	339	2.665	42	39.696

Table 4

Number of animals used in experiments for studies on human and animal diseases

4.1 Species	Main categories versus species					
	4.2 Human cardiovascular diseases	4.3 Human nervous and mental disorders	4.4 Human cancer (excluding evaluations of carcinogenic hazards or risks)	4.5 Other human diseases	4.6 Studies specific to animal diseases	4.7 Total
4.a Mice	16.595	13.267	47.276	84.369	11.454	172.961
4.b Rats	4.070	11.472	1.554	20.855	46	37.997
4.c Guinea-Pigs	-	98	-	463	40	601
4.d Hamsters	-	9	-	263	240	512
4.e Other Rodents	-	27	-	619	-	646
4.f Rabbits	369	5	56	476	38	944
4.g Cats	-	-	-	6	39	45
4.h Dogs	61	-	-	28	269	358
4.i Ferrets	-	-	-	355	87	442
4.j Other Carnivores	-	-	-	-	-	-
4.k Horses, donkeys and cross breeds	-	-	-	37	350	387
4.l Pigs	293	-	36	263	3.784	4.376
4.m Goats	106	-	-	75	4	185
4.n Sheep	32	-	-	271	467	770
4.o Cattle	-	-	-	129	997	1.126
4.p Prosimians	-	-	-	-	-	-
4.q New World Monkeys	-	9	-	64	-	73
4.r Old World Monkeys	-	-	-	72	-	72
4.s Apes	-	-	-	-	-	-
4.t Other Mammals	-	-	-	-	-	-
4.u Quail	-	-	-	-	-	-
4.v Other birds	-	-	-	1.160	39.694	40.854
4.w Reptiles	-	-	-	-	-	-
4.x Amphibians	-	-	-	-	-	-
4.y Fish	-	148	210	1.003	95	1.456
4.z Total 2008	21.526	25.035	49.132	110.508	57.604	263.805

Table 5

Number of animals used in production and quality control of products and devices for human medicine and dentistry and for veterinary medicine

Regulatory requirements versus species							
5.1 Species	5.2 National legislation specific to a single EC Member State 1)	5.3 EC legislation including European Pharmacopoeia (requirements)	5.4 Member Country of Council of Europe (but not EC) legislation 2)	5.5 Other legislation	5.6 Any combination of 5.2/5.3/5.4/5.5	5.7 No regulatory requirements	5.8 Total
5.a Mice	-	2.725	-	1.978	15.087	1.487	21.277
5.b Rats	-	4.000	-	758	26.194	68	31.020
5.c Guinea-Pigs	-	543	-	160	2.400	1.845	4.948
5.d Hamsters	-	-	-	-	2.539	-	2.539
5.e Other Rodents	-	-	-	-	-	-	-
5.f Rabbits	-	1	-	-	1.582	86	1.669
5.g Cats	27	-	-	-	58	-	85
5.h Dogs	22	-	-	-	165	11	198
5.i Ferrets	-	-	-	-	-	-	-
5.j Other Carnivores	-	-	-	-	-	-	-
5.k Horses, donkeys and cross breeds	-	-	-	-	60	2.057	2.117
5.l Pigs	-	-	-	-	1.610	676	2.286
5.m Goats	-	-	-	-	-	-	-
5.n Sheep	2	-	-	-	10	2.649	2.661
5.o Cattle	16	-	-	6	359	346	727
5.p Prosimians	-	-	-	-	-	-	-
5.q New World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-
5.r Old World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-
5.s Apes	-	-	-	-	-	-	-
5.t Other Mammals	-	-	-	-	-	-	-
5.u Quail	-	-	-	-	-	-	-
5.v Other birds	75	-	60	-	15.474	5.079	20.688
5.w Reptiles	-	-	-	-	-	-	-
5.x Amphibians	-	-	-	-	-	-	-
5.y Fish	-	-	-	-	-	-	-
5.z Total 2008	142	7.269	60	2.902	65.538	14.304	90.215

Examples: 5.2 - France is testing due to a UK (or FR) specific requirement

5.3 - UK is testing according to EC legislation

5.4 - Spain is testing due to a Norwegian requirement

5.5 - Poland is testing due to a US specific requirement

5.6 - Germany is testing due to a Swiss requirement (also an EC requirement)

Note: columns 5.2 - 5.5 refer to the legislation imposing that the test be carried out and not to the body which has issued the actual test method, guideline or protocol

Example: a test required by French legislation and carried out in Belgium according to an ISO protocol must be coded as a national (FR) legislative requirement and be entered into column 5.2 in the tables submitted by Belgium.

Footnotes: 1) EC Member States: Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Rep., Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom

2) Member Countries of Council of Europe (non-EC): Albania, Andorra, Armenia, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Georgia, Iceland, Liechtenstein, Moldova, Monaco, Norway, Russia, San Marino, Serbia and Montenegro, Switzerland, 'the former Yugoslav Rep. of Macedonia', Turkey, Ukraine

Table 6

Number of animals used in toxicological and other safety evaluations

Regulatory requirements versus species							
6.1 Species	6.2 National legislation specific to a single EC Member State 1)	6.3 EC legislation including European Pharmacopoeia (requirements)	6.4 Member Country of Council of Europe (but not EC) legislation 2)	6.5 Other legislation	6.6 Any combination of 5.2/5.3/5.4/5.5	6.7 No regulatory requirements	6.8 Total
6.a Mice	4	-	-	-	6.870	648	7.522
6.b Rats	77	-	-	-	22.654	553	23.284
6.c Guinea-Pigs	4	-	-	-	57	122	183
6.d Hamsters	-	-	-	-	30	-	30
6.e Other Rodents	-	-	-	-	-	-	-
6.f Rabbits	-	-	-	-	4.540	3	4.543
6.g Cats	-	-	-	-	44	-	44
6.h Dogs	-	-	-	-	519	-	519
6.i Ferrets	-	-	-	-	-	-	-
6.j Other Carnivores	-	-	-	-	-	-	-
6.k Horses, donkeys and cross breeds	-	-	-	-	-	-	-
6.l Pigs	-	-	-	-	13	175	188
6.m Goats	-	-	-	-	-	-	-
6.n Sheep	-	-	-	-	-	-	-
6.o Cattle	-	-	-	-	-	-	-
6.p Prosimians	-	-	-	-	-	-	-
6.q New World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-
6.r Old World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-
6.s Apes	-	-	-	-	-	-	-
6.t Other Mammals	-	-	-	-	-	-	-
6.u Quail	-	-	-	-	-	-	-
6.v Other birds	-	-	-	-	-	-	-
6.w Reptiles	-	-	-	-	-	-	-
6.x Amphibians	-	-	-	-	-	-	-
6.y Fish	77	-	-	-	2.898	408	3.383
6.z Total 2008	162	-	-	-	37.625	1.909	39.696

Examples: 6.2 - France is testing due to a UK (or FR) specific requirement

6.3 - UK is testing according to EC legislation

6.4 - Spain is testing due to a Norwegian requirement

6.5 - Poland is testing due to a US specific requirement

6.6 - Germany is testing due to a Swiss requirement (also an EC requirement)

Note: columns 6.2 - 6.5 refer to the legislation imposing that the test be carried out and not to the body which has issued the actual test method, guideline or protocol

Example: a test required by French legislation and carried out in Belgium according to an ISO protocol must be coded as a national (FR) legislative requirement and be entered into column 5.2 in the tables submitted by Belgium.

Footnotes: 1) EC Member States: Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Rep., Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom

2) Member Countries of Council of Europe (non-EC): Albania, Andorra, Armenia, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Georgia, Iceland, Liechtenstein, Moldova, Monaco, Montenegro, Norway, Russia, San Marino, Serbia, Switzerland, 'the former Yugoslav Rep. of Macedonia', Turkey, Ukraine

Table 7

Number of animals used in toxicological and other safety evaluations

7.1 Species	7.2 Acute and sub-acute toxicity testing methods (including limit test)			7.3 Skin irritation	7.4 Skin sensitisation	7.5 Eye irritation	7.6 Sub-chronic and chronic toxicity	7.7 Carcino-genicity	7.8 Develop-mental toxicity	7.9 Muta-genicity	7.10 Repro-ductive toxicity	7.11 Toxicity to aquatic vertebrates not included in other columns	7.12 Other	7.13 Total
	7.2.1 LD50, LC50	7.2.2 Other lethal methods	7.2.3 Non lethal clinical signs methods											
7.a Mice	-	251	396	-	2.020	-	40	106	2.293	1.026	360	-	1.030	7.522
7.b Rats	-	960	4.486	391	-	-	3.231	-	7.844	553	4.512	-	1.307	23.284
7.c Guinea-Pigs	-	-	114	18	49	-	-	-	-	-	-	-	2	183
7.d Hamsters	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	8	30
7.e Other Rodents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.f Rabbits	-	-	508	249	-	186	428	-	-	-	2.084	-	1.088	4.543
7.g Cats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	44
7.h Dogs	-	-	227	-	-	-	250	-	-	-	-	-	42	519
7.i Ferrets	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.j Other Carnivores	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.k Horses, donkeys and cross breeds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.l Pigs	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	175	188
7.m Goats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.n Sheep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.o Cattle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.p Prosimians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.q New World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.r Old World Monkeys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.s Apes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.t Other Mammals	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.u Quail	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.v Other birds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.w Reptiles	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.x Amphibians	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.y Fish	1.198	421	1.344	119	-	-	301	-	-	-	-	-	-	3.383
7.z Total 2008	1.198	1.632	7.088	799	2.069	186	4.250	106	10.137	1.579	6.956	-	3.696	39.696

Table 8

Number of animals used in toxicological and other safety evaluations

	Types of tests versus products													
	8.2 Acute and sub-acute toxicity testing methods (including limit test)			8.3 Skin irritation	8.4 Skin sensitisation	8.5 Eye irritation	8.6 Sub-chronic and chronic toxicity	8.7 Carcino- genicity	8.8 Develop- mental toxicity	8.9 Muta- genicity	8.10 Repro- ductive toxicity	8.11 Toxicity to aquatic vertebrates not included in other columns	8.12 Other	8.13 Total
8.2.1. LD50, LC50	8.2.2 Other lethal me- thods	8.2.3 Non lethal clinical signs methods												
8.1 Products														
8.a Products/ substances or devices for human medicine and dentistry and for veterinary medicine	-	406	3.645	182	832	28	2.490	106	-	673	994	-	2.986	12.342
8.b Products/ substances used or intended to be used mainly in agriculture	-	34	390	30	44	3	120	-	703	184	3.568	-	-	5.076
8.c Products/ substances used or intended to be used mainly in industry	365	749	1.833	465	1.193	152	288	-	7.141	375	2.227	-	506	15.294
8.d Products/ substances used or intended to be used mainly in the household	-	16	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48
8.e Products/ substances used or intended to be used mainly as cosmetics or toiletries	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.f Products/ substances used or intended to be used mainly as additives in food for human consumption	-	6	120	3	-	3	951	-	2.293	305	167	-	42	3.890
8.g Products/ substances used or intended to be used mainly as additives in food for animal consumption	-	-	77	-	-	-	100	-	-	-	-	-	162	339
8.h Potential or actual contaminants in the general environment which do not appear in other columns	833	421	991	119	-	-	301	-	-	-	-	-	-	2.665
8.i Other toxicological or safety evaluations	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	-	-	42
8.j Total 2008	1.198	1.632	7.088	799	2.069	186	4.250	106	10.137	1.579	6.956	-	3.696	39.696

Bijlage 3

Lijst met specificaties diersoorten

Andere knaagdieren

Bosmuis, wilde en moeras caviae, chinchilla, (mongoolse) gerbil, grondeekhoorn, katoenrat, korenwolf, noordse woelmuis, rosse woelmuis, siesel en veldmuis.

Andere vleeseters

Bospitsmuis, grijze zeehond, en otter.

Nieuwe wereldapen

Breedneusapen (Ceboidea) zoals marmoset .

Oude wereldapen

Smalneusapen (Cercopithecoidea) zoals de rhesusaap, beermakaak, java-aap (of cynomolgus).

Andere zoogdieren

Lama, meervleermuis, mol.

Andere vogels

Brandgans, boomleeuwerik, bonte vliegenvanger, duif, eend, goudplevier, grauwe gans, grauwe kiekendief, grutto, (wilde) kalkoen, kanoet, kauw, kempfaan, kleine zwaan, kokmeeuw, koolmees, wilde kwartel, lepelaar, nachtzwaluw, papagaai, pimpelmees, postduif, rosse grutto, scholekster, spreeuw, tafeleend, torenvalk, valkparkiet, veldleeuwerik, wilde eend, zebrevink en zilvermeeuw.

Reptielen

Baardagaam, leguaan, schildpad en slang.

Amfibieën

Balearenpad, klauwkikker, luipaardkikker.

Vissen

Afrikaanse meerval, ansjovis, arabische bamboehaai, bot, cycliden, diklipharder, europese karper, europese paling, fathead, forel, grondel, gup, haring, hondsvij, kabeljauw, karper, meerval, paling, regenboogforel, schol, snoekbaars, sprot, tarbot, tilapia, tong, zalm, zandbankhaai, zandspiering, zebraavis, zeebaars en zeedonderpad.

Deze brochure is een uitgave van:

Voedsel en Waren Autoriteit
Prinses Beatrixlaan 2
Postbus 19506 | 2500 CM Den Haag
T 070 448 48 48
F 070 448 47 47

www.vwa.nl

proefdieren, w
onderwijs, biot
onderzoek, ver
veiligheid, doe
muis, vaccin, c
medicijn, verzo
huisvesting, ko